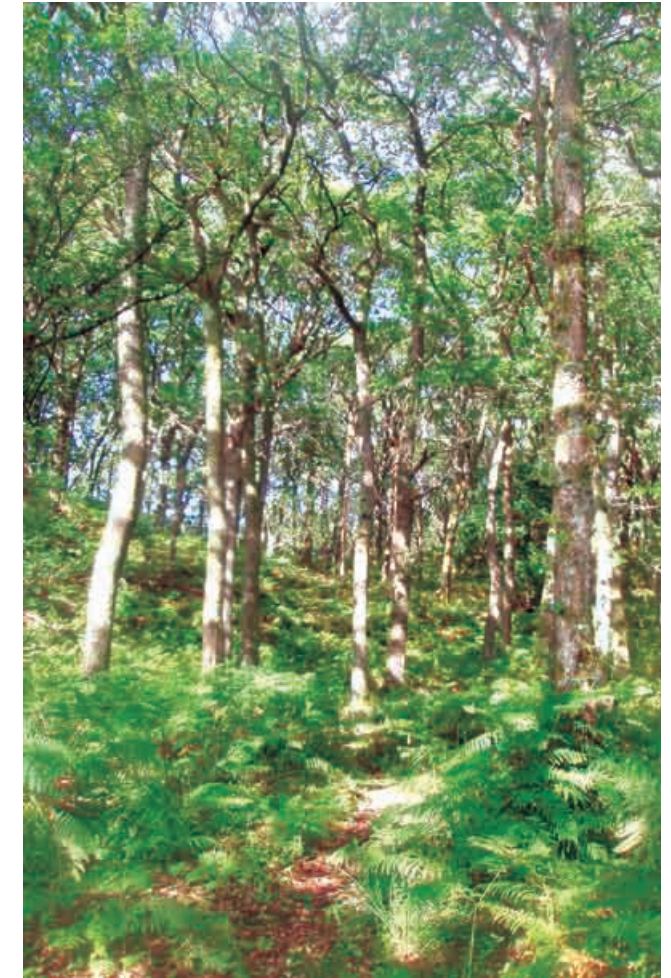

Οικοσυστημάτων και της Βιοποικιλότητας» (The Economics of Ecosystems and Biodiversity). Βρίσκεται σε μια συνεχή διαδικασία εκτίμησης, αποτίμησης και ενσωμάτωσης στους Εθνικούς Λογαριασμούς όλων των ροών των φυσικών πόρων στην οικονομία. Στην εδώ και λίγες μέρες εκδοθείσα Στρατηγική Βιοποικιλότητας της ΕΕ για το 2020, αναφέρεται ρητά ότι «*Η Στρατηγική Βιοποικιλότητας της ΕΕ για το 2020 ενισχύεται από τη διαπίστωση ότι πέρα από την ουσιαστική-εσωτερική αξία της, η βιοποικιλότητα και οι υπηρεσίες που προσφέρει έχουν σημαντική οικονομική αξία, η οποία σπάνια εισέρχεται στις αγορές. Επειδή ξεφεύγει της τιμολόγησης και δεν αντανακλάται στους λογαριασμούς της κοινωνίας, η βιοποικιλότητα πέφτει συχνά θύμα ανταγωνιστικών απαιτήσεων για τη φύση και τις χρήσεις της.... Προτείνεται λοιπόν η οικονομική αξία της βιοποικιλότητας να αντιπροσωπεύεται στη λήψη αποφάσεων και να αντικατοπτρίζεται στα λογιστικά συστήματα και τα συστήματα λογοδοσίας... Δίνοντας πλήρη αξία στη δυναμική της φύσης, γίνεται συνεισφορά στους στόχους της ΕΕ, όπως: α) μια πιο αποδοτική στη χρήση των φυσικών πόρων οικονομία, β) μια πιο κλιματικά ανθεκτική, χαμηλής κατανάλωσης άνθρακα οικονομία, γ) πρωτοπορία στην έρευνα και την καινοτομία και δ) νέα προσόντα, ευκαιρίες για θέσεις εργασίας και δημιουργία επιχειρήσεων».* Αυτά έχει ως στόχο η ΕΕ. Δυστυχώς στην Ελλάδα ο Νόμος 3937/2011 για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στην Ελλάδα δεν κάνει καθόλου νύξη σε θέματα οικονομικής αποτίμησης της βιοποικιλότητας με αποτέλεσμα να χάνουμε ακόμα μια ευκαιρία για την ενσωμάτωση της πλήρους αξίας των φυσικών μας πόρων, και ιδιαίτερα των δασικών οικοσυστημάτων που αποτελούν και το 49,5 % περίπου της χερσαίας μας έκτασης και στους οποίους βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος της βιοποικιλότητάς μας, στους εθνικούς μας λογαριασμούς.

Με όλα τα παραπάνω, στη σημερινή μου ομιλία, προσπάθησα να αναδείξω το γεγονός ότι τα δασικά οικοσυστήματα δια μέσου μιας πιο καινοτόμου θεώρησης έχουν τη δυνατότητα να δώσουν ευκαιρίες για ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης. Ένα μοντέλο που θα ευνοεί τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε καινούριους τομείς, που θα δίνει κίνητρα σε ιδιώτες δασοκτήμονες να ιδούν με άλλο μάτι τις ιδιοκτησίες τους, που θα στρέφει τη δασική υπηρεσία να δώσει βάση και σε άλλα αγαθά πέρα από τα παραδοσιακά δασικά προϊόντα που παρήγαγε τόσα χρόνια. Φυσικά, για να γίνουν αυτά πρέπει να υπάρχει η πολιτική βούληση για μια αλλαγή. Αλλά και η διορατικότητα. Πρέπει να κατανοήσουμε ότι σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα (τον οποίο προσαθεί να οργανώσει αυτή την περίοδο η κυβέρνηση) η καθαρή παρούσα αξία του περιβαλλοντικού κόστους της μη προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων θα είναι πολύ μικρότερη από την καθαρή παρούσα αξία της

οικονομικής αξίας των ωφελειών τους από την προστασία τους. Οι πολιτικοί μας πρέπει να το αποδεχτούν αυτό. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί μια ευκαιρία για μετάβαση σε μια άλλου τύπου οικονομία. Τις αλλαγές πρέπει να τις οσμίζομαστε πριν μας ξεπεράσουν και τις ακολουθούμε τρέχοντας. Το 1876 η εταιρία Western Union είπε: «Αυτό το “τηλέφωνο” έχει πολλά μειονεκτήματα για να το θεωρήσουμε σοβαρά ως ένα μέσο επικοινωνίας. Η μηχανή αυτή δεν έχει αξία για μας». Το 1927 ο H.M. Warner από τους Warner Bros είπε: «Ποιος στο... διάλογο θα ήθελε να ακούσει τους ηθοποιούς να μιλάνε»;

Το 1943 ο Thomas Watson, από την IBM ισχυρίστηκε ότι «*Νομίζω πως πρέπει να υπάρχει μια παγκόσμια αγορά για 5 υπολογιστές, ίσως*», ενώ, τέλος, το 1962 η δισκογραφική εταιρία Decca Recording Co. απέρριψε τους Beatles λέγοντας: «*Δεν μας αρέσει η μουσική τους, ενώ η καθαριστική μουσική βγαίνει από τη μόδα*». Όλοι αυτοί δεν είδαν κάτι που κάποιοι άλλοι κατάλαβαν πως στο άμεσο μέλλον θα έχει, ή τώρα έχει αξία. Δεν είχαν διορατικότητα. Διορατικότητα, για παράδειγμα, είχε ο Thomas Edison το 1931: «*Θα επένδυα τα χρήματά μου στην ηλιακή και την αιολική ενέργεια. Τι πηγές ενέργειας! Ελπίζω να μη χρειαστεί να περιμένουμε μέχρι να τελειώσει το πετρέλαιο και το κάρβουνο για να το καταλάβουμε*». Τα δασικά οικοσυστήματα είναι μπροστά μας, δίπλα μας, παντού γύρω μας. Μήπως πρέπει επιτέλους να τα δούμε;

**ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΚΥΝΗΓΟΙ
«ΛΑΘΡΕΠΙΒΑΤΕΣ»;
ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΤΩΝ ΜΗ
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΩΝ**

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια τάση στην περιφέρεια της Μακεδονίας και της Θράκης να ιδρύουν κάποιοι κυνηγοί σκοπευτικούς, φυσιολατρικούς ή άλλους συλλόγους, μη αναγνωρισμένους από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ), με σκοπό την προσέλκυση κυνηγών και την έκδοση σε αυτούς άδειας θήρας. Αυτό συνεπάγεται κάποιοι αναγνωρισμένοι κυνηγετικοί σύλλογοι να χάνουν μεγάλο μέρος των μελών τους. Οι μη αναγνωρισμένοι σύλλογοι ιδρύονται από κυνηγούς που είτε θεωρούν ότι η πολιτική της Ομοσπονδίας δεν τους «εκφράζει», είτε είναι απογοητευμένοι από το εκλογικό αποτέλεσμα του κυνηγετικού συλλόγου στον οποίο ήταν μέλη. Οι σύλλογοι αυτοί από τη μια πλευρά «διαφημίζουν» ότι εκδίδουν πιο φθηνά την άδεια θήρας σε σχέση με τους αναγνωρισμένους από το ΥΠΕΚΑ κυνηγετικούς συλλόγους, ενώ από την άλλη προσπαθούν μέσω κάποιων βουλευτών να εγείρουν θέμα προς την κυβέρνηση ότι είναι «θύματα» άνισης μεταχείρισης από το Υπουργείο.

Παρόλο που το ζήτημα έχει επιλυθεί νομικά με την απόφαση 3942/2001 του Συμβουλίου της Επικρατείας, στο παρόν άρθρο εξετάζεται μια άλλη διάσταση του θέματος, με τη χρήση μιας έννοιας που προέρχεται από την οικονομική επιστήμη και ιδιαίτερα από τον κλάδο αυτής, την οικονομική του περιβάλλοντος. Πρόκειται για την έννοια του «λαθρεπιβάτη» (free rider), η οποία σύμφωνα με τον Stroup (2000) διατυπώθηκε για πρώτη φορά από τον David Hume το 1739. Το πρόβλημα του «λαθρεπιβάτη» (free-rider problem) ορίζει εκείνη την κατάσταση κατά την οποία κάποια άτομα επιχειρούν να επωφεληθούν από τις ενέργειες των άλλων χωρίς τα ίδια να συνεισφέρουν. Συμμετέχουν δηλαδή στο όφελος, αλλά όχι στο κόστος μιας κοινής ενέργειας (Χατζής, 2005). Οι λαθρεπιβάτες εμφανίζονται ιδιαίτερα στη χρήση των δημοσίων αγαθών.

Τα δημόσια αγαθά είναι αυτά που δικαιούται ο καθένας να τα χρησιμοποιήσει. Τα δημόσια αγαθά έχουν τα χαρακτηριστικά της μη αποκλειστικότητας και της

μη ανταγωνιστικότητας (Στάμου, 2006). Δηλαδή, η κατανάλωση ενός δημόσιου αγαθού από έναν καταναλωτή δεν αποκλείει τους άλλους καταναλωτές να το καταναλώσουν, ούτε και μειώνει τη διαθέσιμη ποσότητα από αυτό, εφόσον φυσικά η ανάλωσή τους γίνεται αειφορικά και δεν εξαντλεί το αγαθό. Τα θηράματα είναι ένα δημόσιο αγαθό. Είναι ένας ανανεώσιμος φυσικός πόρος και η αειφορική του χρήση δίνει τη δυνατότητα σε όποιον το επιθυμεί να τον καταναλώσει, ενώ αυτή η κατανάλωση από τον έναν καταναλωτή-κυνηγό δεν μειώνει και τη διαθεσιμότητά του για τους υπόλοιπους καταναλωτές-κυνηγούς (πάντα με αειφορική χρήση, φυσικά).

Ποιοι, όμως, μπορούν να θεωρηθούν «λαθρεπιβάτες» όσον αφορά τη χρήση των θηραματικών πόρων; Καταρχήν, καθαροί «λαθρεπιβάτες» είναι οι λαθροθήρες που δεν έχουν εκδώσει άδεια θήρας. Καταναλώνουν τον φυσικό αυτό πόρο χωρίς να έχουν καταβάλει ούτε ένα ευρώ γι αυτό. Επωφελούνται στο έπακρο από τις δράσεις των κυνηγετικών οργανώσεων, χωρίς να συμμετέχουν στο κόστος τους, και αυτός είναι ακόμα ένας λόγος για την πάταξη της λαθροθηρίας. Όμως, «λαθρεπιβάτες» μπορούν να θεωρηθούν και οι κυνηγοί που δεν εκδίδουν άδεια στους αναγνωρισμένους κυνηγετικούς συλλόγους. Αυτό συμβαίνει, παρόλο που οι άνθρωποι αυτοί

καταβάλλουν χρήματα στο κράτος, τα οποία πηγαίνουν στον Ειδικό Φορέα Δασών του νεοσύστατου Πράσινου Ταμείου. Όμως, σύμφωνα με έρευνα δημοσιευμένη στο Κυνηγετικό Εγχειρίδιο της ΚΟΜΑΘ (Σκορδάς, 2006) ο Ειδικός Φορέας Δασών δεν διοχετεύει τα χρήματα αυτά αποκλειστικά σε δράσεις για τη θήρα, αφού σύμφωνα με το Ν. 3208/2003 το Κεφάλαιο Θήρας έχει καταργηθεί. Έτσι, τα χρήματα αυτών των κυνηγών μπορεί να διοχετεύονται ακόμα και σε βιομηχανίες ξύλου. Επίσης, στον Απολογισμό Δραστηριοτήτων της Δασικής Υπηρεσίας για το 2008 (ΥΠΕΚΑ, 2010), στον Πίνακα 21 φαίνεται ότι τα μόνα χρήματα που έχουν δοθεί για τη θήρα είναι από πηγές του τακτικού προϋπολογισμού (ο οποίος σύμφωνα με τον Ν. 3208/2003 εντάσσονται στον Ειδικό Φορέα Δασών), και όχι από άλλες πηγές του Ειδικού Φορέα. Αυτά τα χρήματα δόθηκαν μόνο στους Νομούς Σερρών, Ημαθίας και Κοζάνης, οι οποίοι είναι νομοί που έχουν κρατικά εκτροφεία θηραμάτων, που ως γνωστόν παράγουν θηράματα ξενικά προς τις ελληνικές κυνηγετικές συνήθειες. Από το 2009 και μετά είναι άγνωστο το τι έχει συμβεί, αφού δεν έχει εκδοθεί άλλος απολογισμός. Κοινή πεποίθηση, όμως, όλων είναι ότι είναι από ελάχιστα ως μηδαμινά τα έργα για τον θηραματικό πλούτο της Μακεδονίας και της Θράκης.

Έτσι, εκτιμάται ότι οι κυνηγοί που εκδίδουν άδεια μέσω των μη αναγνωρισμένων από το ΥΠΕΚΑ συλλόγων επωφελούνται στο 100% από τις φιλοθηραματικές δράσεις των νόμιμων κυνηγετικών οργανώσεων, χωρίς να καταβάλλουν ούτε ένα ευρώ σε αυτές. Σύμφωνα με τον παραπάνω ορισμό επωφελούνται από τις ενέργειες των άλλων, χωρίς οι ίδιοι να συνεισφέρουν. Δηλαδή, από τα χρήματα των 230.000 κυνηγών της Ελλάδας, επωφελούνται και μερικές χιλιάδες κυνηγοί, οι οποίοι συμπεριφέρονται σαν «τζαμπατζήδες» (η άλλη έκφραση του «λαθρεπιβάτη») όσον αφορά το έργο των αναγνωρισμένων από το ΥΠΕΚΑ κυνηγετικών οργανώσεων.

Οι «λαθρεπιβάτες» κυνηγοί ευνοούνται στο έπακρο από τη βελτίωση ενδιαιτημάτων, η οποία συνεισφέρει τα μέγιστα στην αύξηση των θηραματικών πόρων και τη συνεχή προσφορά τους στους κυνηγούς. Ευνοούνται, επίσης, απόλυτα και από τη συνεχή παρουσία των Ομοσπονδιακών Θηροφυλάκων στους ορεινούς και άλλους κυνηγότοπους και την αποτροπή της λαθροθηρίας που εξασφαλίζει και στους μεν και στους δε διαθεσιμότητα θηραμάτων. Ευνοούνται από τις κοινωνικές, επικοινωνιακές, επιστημονικές, υποστηρικτικές και λοιπές φιλοθηραματικές δράσεις της ΚΟΜΑΘ. Παρόλα αυτά, η επιλογή τους να μην εκδώσουν άδεια στον αναγνωρισμένο κυνηγετικό σύλλογο έχει ως αποτέλεσμα τα χρήματα που καταβάλλουν για αυτήν να μην πηγαίνουν σε φιλοθηραματικές δράσεις και χάνεται η ευκαιρία κάποια περισσότερα χρήματα να δοθούν σε ενέργειες που και τα

θηράματα θα αυξηθούν και θα συντελέσουν στην προστασία του περιβάλλοντος.

Οι φιλοθηραματικές δράσεις των αναγνωρισμένων από το ΥΠΕΚΑ κυνηγετικών οργανώσεων είναι δράσεις που έχουν θετικές εξωτερικότητες, δηλαδή θετικά οφέλη στο περιβάλλον, όπως είναι η αύξηση των θηραμάτων και η προστασία γενικά της άγριας ζωής. Οι κυνηγοί που εκδίδουν σε αυτές τις άδειες θήρας καταβάλλουν το αντίτιμο για αυτές τις εξωτερικότητες. Πληρώνουν στο έπακρο τη δημιουργία αυτών των εξωτερικών οφελών. Αντιθέτως, οι υπόλοιποι κυνηγοί καρπώνονται ένα όφελος για το οποίο δεν πληρώνουν. Αν, όμως, το λυπηρό αυτό φαινόμενο γιγαντωθεί, τότε δεν

θα υπάρχει καμία φιλοθηραματική δράση, κανένα θετικό εξωτερικό όφελος και, φυσικά, συρρίκνωση των ενδιαιτημάτων, ελάττωση των θηραμάτων και υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Ναι, υπάρχουν κυνηγοί που είναι «λαθρεπιβάτες»: υπάρχουν, όμως, κυνηγοί που θέλουν τις συνέπειες της «λαθρεπιβίβασης»;

Βιβλιογραφία

- Σκορδάς, Κ., 2006. Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης, στο Μπίρτσας, Π., Δέλλιος, Γ., Σώκος, Χ. και Σκορδάς, Κ. Έκδοση της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας Θράκης.
- Στάμου, Ν.Ι., 2006. Οικονομική φυσικών πόρων και περιβάλλοντος. Θεσσαλονίκη, ΑΠΘ.
- Stroup, R.L., 2000. Free riders and collective action revisited. *The Independent Review* 4(4): 485-500.
- ΥΠΕΚΑ, 2010. Απολογισμός Δραστηριοτήτων Δασικών Υπηρεσιών Έτους 2008. Διαθέσιμος στο www.ypeka.gr.
- Χατζής, Α.Ν., 2005. Ορολογία Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΤ' ΚΟΜΑΘ ΣΤΟ 5^ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Το συνέδριο είχε τον τίτλο «Οικολογικές διεργασίες στο χώρο και το χρόνο» και διοργανώθηκε στην Πάτρα από την Ελληνική Οικολογική Εταιρεία - Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία - Ελληνική Βοτανική Εταιρεία και υπό την αιγίδα του Τμήματος Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών

Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας - Θράκης είναι σταθερά παρούσα σε πανελλήνιες και διεθνείς επιστημονικές συναντήσεις και συνέδρια, παρουσιάζοντας αποτελέσματα της δουλειάς της και των επιστημονικών εργασιών που διεξάγει.

Στην Πάτρα η ΚΟΜΑΘ παρουσίασε επιστημονική ανακοίνωση με θέμα: Συγκριτική έρευνα για την παρουσία θηλαστικών μετά από τη δασική πυρκαγιά της Κασσάνδρας Χαλκιδικής, μέσα στην ειδική υποενοότητα «Η επίδραση των πυρκαγιών στη βιοποικιλότητα».

Περίληψη

Η πυρκαγιά αποτελεί σοβαρό παράγοντα διαταραχής των μεσογειακών οικοσυστημάτων και επιδρά στην άγρια πανίδα άμεσα και έμμεσα. Η επιρροή της στην παρουσία σαρκοφάγων θηλαστικών διερευνήθηκε με τη χρησιμοποίηση θέσεων οσμής (scent stations) εντός και εκτός των καμένων εκτάσεων, κατά το δεύτερο και τρίτο έτος μετά από την πυρκαγιά. Δεν βρέθηκε σημαντική διαφορά στη συνολική παρουσία θηλαστικών μεταξύ των δύο περιοχών. Εντούτοις, οι άκαυτες και οι έντονα καμένες περιοχές είχαν τη χαμηλότερη ομοιό-

τητα ως προς την παρουσία των διαφόρων ειδών σαρκοφάγων. Αυτό αποδίδεται κυρίως στην απουσία του πετροκούναβου από την καμένη περιοχή και την υψηλή παρουσία αλεπούς στην έντονα καμένη περιοχή.

Λέξεις κλειδιά: θηλαστικά, δομή βλάστησης, δασική πυρκαγιά

**ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ
ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ
ΘΗΛΑΣΤΙΚΩΝ
ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΗ
ΔΑΣΙΚΗ ΠΥΡΚΑΓΙΑ
ΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ**

Π.Κ. Μπίρτσας
Δρ. Δασολόγος
Θηραματολόγος
Χρήστος Σώκος
Δασολόγος -
Θηραματολόγος (ΜΔΕ)

Η ΣΗΜΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΓΕΝΕΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΙΣ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ
ΕΠΑΝΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΠΕΔΙΝΗΣ
ΠΕΡΔΙΚΑΣ

Η επανεγκατάσταση πληθυσμού σε μια περιοχή για ένα είδος της άγριας πανίδας που έχει εξαφανιστεί ή σχεδόν έχει εξαφανιστεί, μπορεί να χαρακτηριστεί ως η αξιολογότερη προσπάθεια βοήθειας για την πανίδα. Παράλληλα όμως, είναι ένα ιδιαίτερα δύσκολο και επίπονο εγχείρημα το οποίο για να έχει επιτυχία απαιτεί:

1. επιστημονικό σχεδιασμό
2. συνεργασία, υπομονή και θέληση
3. διάθεση χρόνου και χρημάτων.

Η Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (IUCN 2009) σε σχετική έκθεση αναφέρει προϋποθέσεις και οδηγίες οι οποίες θα πρέπει να ακολουθηθούν για την επιτυχή εγκατάσταση πληθυσμού ορνιθόμορφων. Επιπρόσθετα σύμφωνα με την Υ.Α. 98161/4136/29-9-2008/Υ.Α.Α.Τ μπορεί να επιτραπεί η απελευθέρωση πεδινών περδικών εφόσον έχουν τηρηθεί συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης σε συνεργασία με τους Κυνηγετικούς Συλλόγους Αρναίας, Κασσάνδρας και Μουδανιών έχει ξεκινήσει προσπάθειες για την επανεγκατάσταση πληθυσμών πεδινής πέρδικας στη Χαλκιδική και στο άρθρο αυτό θα αναφερθούν στοιχεία γενετικής και παθολογίας τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

Αγρανάπανση που προσφέρει ικανοποιητική κάλυψη και τροφή σε περιοχή της Κασσάνδρας.

Γενετική της πεδινής πέρδικας

Το είδος της πεδινής πέρδικας απαντά σε διαφορετικά υποείδη στον ευρωπαϊκό χώρο. Στην Ελλάδα ζει το υποείδος *P. p. perdix* (Potts 1986). Σε έρευνα των Liukkonen-Anttila et al. (2002) το είδος μετά τον τελευταίο παγετώνα εγκατέστησε πληθυσμούς στην Ευρώπη με διαφορετικό γονιδίωμα, ανάλογα με το εάν είχε ανατολική ή δυτική καταγωγή (Χάρτης 1). Στην Ελλάδα οι πεδινές έχουν ανατολική καταγωγή, στην Ιταλία δυτική, ενώ στη γειτονική Βουλγαρία απαντούν πληθυσμοί τόσο ανατολικής όσο και δυτικής.

Ανήλικη πεδινή

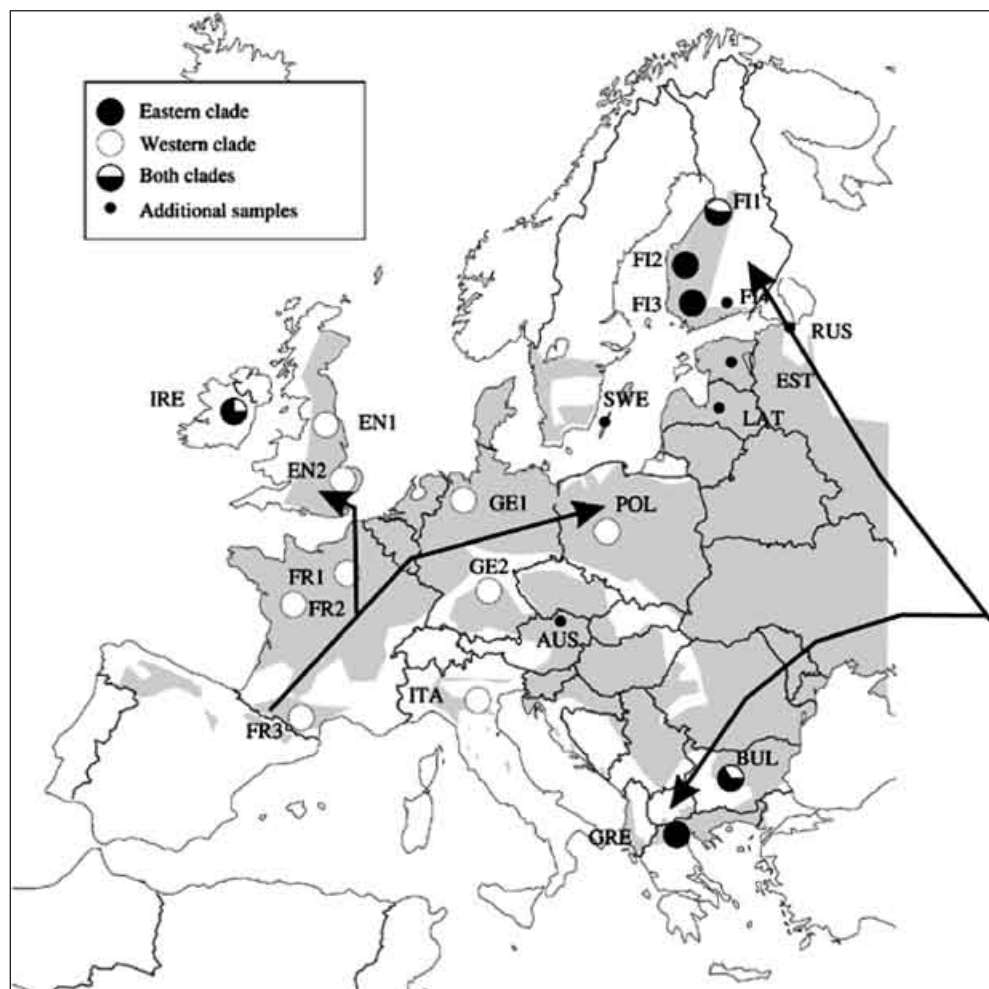
Η φυσική επιλογή, έχει δημιουργήσει κάτω από τις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε περιοχής υποείδη και πληθυσμούς ικανούς να αντεπεξέρχονται στις αντιξοότητες του περιβάλλοντος και τις ασθένειες αλλά και να είναι ικανοί να παράγουν το μεγαλύτερο αριθμό απογόνων. Έχει αποδειχθεί ότι πληθυσμοί από διαφορετικές περιοχές (ιδιαίτερα όταν οι περιβαλλοντικές συνθήκες είναι ανόμοιες) έχουν διαφορετική γενετική σύσταση (συχνότητες και παρουσία αλληλομόρφων) αποτέλεσμα των αβιοτικών παραγόντων όπου επέδρασαν για αιώνες. Στην Ελλάδα ωστόσο δεν έχει διεξαχθεί περαιτέρω διερεύνηση της διαφοροποίησης του γονιδιώματος μεταξύ των πληθυσμών.

Υπάρχουν παραδείγματα στην Ευρώπη όπου στο παρελθόν μεταφέρθηκαν άτομα ενός είδους σε άλλη περιοχή με διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες με αποτέλεσμα τα νέα άτομα να είχαν μικρή αναπαραγωγική επιτυχία. Ο Siivonen (1957) εκτιμά ότι οι διαφορές στο γονιδίωμα των υποειδών της πεδινής πέρδικας (*P. p. lucida*, *P. p. perdix*) οδηγούν σε διαφορετική προσαρμοστική ικανότητα και μπορεί να εξηγούν τις αποτυχίες των απελευθερώσεων στη Φινλανδία. Για τους ανωτέρω λόγους όταν πρόκειται να εγκατασταθεί ένας πληθυσμός σε μία περιοχή θα πρέπει:

1. Τα άτομα που θα εισαχθούν να μην ανήκουν σε διαφορετικό υποείδος από αυτό που προϋπήρχε.
2. Οι κλιματολογικές και λοιπές περιβαλλοντικές συνθήκες να είναι παρόμοιες μεταξύ των δύο περιοχών.
3. Τα άτομα που θα εισαχθούν να είναι άγρια ή να προέρχονται από άγριους γονείς. Διότι έχει αποδειχθεί ότι μετά από μερικές γενεές η εκτρο-

φή των πτηνών οδηγεί σε αλλοίωση των ικανοτήτων επιβίωσης, αντιμετώπισης των ασθενειών και ιδιαίτερα των αρπάγων και της αναπαραγωγικής ικανότητας. Για παράδειγμα, σε έρευνες του Οργανισμού Θηραματοπονίας της Βρετανίας βρέθηκε ότι η απόδοση των εκτρεφόμενων πτηνών ως γονείς ήταν πολύ μικρότερη απ' ό,τι των αγρίων.

Εάν δεν ακολουθηθούν οι παραπάνω προϋποθέσεις το πιο πιθανό είναι απλά να μην επιβιώσουν τα πτηνά, σπαταλώντας άδικα χρόνο και χρήμα όπως και έγινε με την προσπάθεια εγκατάστασης της πεδινής πέρδικας στις ΗΠΑ με εκτρεφόμενα πτηνά.

Χάρτης 1. Εξάπλωση της πεδινής πέρδικας στην Ευρώπη και καταγωγή μετά τον τελευταίο παγετώνα (από Liukkonen-Anttila et al. 2002).

Κοπάδι πεδινών

Στα πλαίσια των προσπαθειών της KOMAΘ οι πέρδικες είναι άγριες και θα μεταφερθούν από τους πλησιέστερους πληθυσμούς στις προς απελευθέρωση περιοχές όπου δεν υπάρχουν καθόλου πέρδικες. Συνεπώς δεν υφίσταται ζήτημα γενετικής μόλυνσης και ο γενετικός έλεγχος δεν είναι απαραίτητος.

Ασθένειες της πεδινής πέρδικας

Οι απελευθερώσεις πεδινών περδίκων, ιδίως εκτρεφόμενων, ενέχουν τον κίνδυνο μεταφοράς παθογόνων. Ένας απλός κτηνιατρικός έλεγχος δεν είναι αρκετός να εξασφαλίσει πως τα δεκάδες άτομα προς απελευθέρωση δεν φέρουν κάποιον παθογόνο μικροοργανισμό που ενδέχεται στο μέλλον να είναι επιζήμιος για τον πληθυσμό. Επιπρόσθετα, η χρήση κτηνιατρικών φαρμάκων στα εκτροφεία μπορεί να αφήσει τα εκτρεφόμενα ζώα ανοσολογικά εκτεθειμένα όταν βρεθούν χωρίς φάρμακα στη φύση. Συνεπώς η σύλληψη άγριων πτηνών έχει ως πλεονέκτημα να μεταφερθούν πτηνά εύρωστα και με μικρότερο φορτίο παθογόνων μικροοργανισμών (Sokos et al. 2008).

Στην Ελλάδα δεν έχει διεξαχθεί κάποια ειδική έρευνα για την παρουσία παθογόνων στην πεδινή πέρδικα. Διεθνώς δεν έχει καταγραφεί περίπτωση όπου κάποια ασθένεια προκάλεσε σοβαρή μείωση του πληθυσμού άγριων πεδινών περδίκων (π.χ. Kuijper et al. 2009).

Στην περίπτωση της σύλληψης και μεταφοράς θα πρέπει: 1. να ελεγχθεί η **γενική κατάσταση**, η συμπεριφορά, η κατάσταση του πετρώματος όλων των προς απελευθέρωση πτηνών, 2. να γίνει **αιμοληψία** των πρώτων δέκα πτηνών που θα συλληφθούν για μικροβιολογικό έλεγχο με σκοπό τη διερεύνηση ασθενειών που μπορούν να προκαλέσουν μείωση στο μελλοντικό

Πίνακας 2.
Μερικές ασθένειες της πεδινής πέρδικας.

Ιός	Ψευδοπανώλη (Newcastle disease)
Βακτήριο	Σαλμονέλλωση (Salmonellosis)
	Κολοβακτηριδίαση (Colibacillosis)
	Μυκοπλάσμωση (Mycoplasmosis)
Μύκητας	Ασπεργίλλωση (Aspergillosis)
	Καντιδίαση (Candidiasis)
Παράσιτο	Κοκκιδίαση (Coccidiosis)
	Εντεροηπατίτιδα (Blakhead)
	Συγκάμωση (Syngamiasis)
	Ψώρα

πληθυσμό της πεδινής πέρδικας, 3. να **πραγματοποιηθεί παρασιτολογική εξέταση των κοπράνων**.

Δείγματα αίματος (1 ml) θα ληφθούν από τη φλέβα του φτερού (vena brachialis) με τη χρήση βελόνας 23-G. Η αιμοληψία δεν αναμένεται να έχει επιπτώσεις στα πτηνά (Sheldon et al. 2008). Η παρασιτολογική εξέταση θα γίνει στα κόπρανα, όπου θα αφήσουν τα πτηνά στο τσουβάλι μεταφοράς (Villanua et al. 2009).

Έλεγχος της καταλληλότητας των περιοχών για την επανεγκατάσταση πεδινής σε περιοχές του Κυνηγετικού Συλλόγου Αρναίας.

Βιβλιογραφία

- IUCN 2009. World Pheasant Association and IUCN/SSC Re-introduction Specialist Group (eds.) (2009). Guidelines for the Re-introduction of Galliformes for Conservation Purposes. Gland, Switzerland: IUCN and Newcastle-upon-Tyne, UK: World Pheasant Association. 86 pp.
- Kuijper D., Oosterveld E. and Wymenga E. 2009. Decline and potential recovery of the European grey partridge (*Perdix perdix*) population – a review. *Eur. J. Wildl. Res.* 55: 455-463.
- Liukkonen-Anttila T, Uimaniemi L, Orell M, Lumme J 2002. Mitochondrial DNA variation and the phylogeography of the grey partridge (*Perdix perdix*) in Europe: from Pleistocene history to present day populations. *J Evol Biol* 15:971–982
- Potts, G.R.1986. The Partridge: Pesticides, Predation and Conservation, Collins, London.
- Sheldon LD, Chin EH, Gill SA, Schmaltz G, Newman AEM, Soma KK 2008. Effects of blood collection on wild birds: an update. *Auk* 39:369–378
- Siivonen, L. 1957. Peltopyyja rusakkokantojen vaihteluista ja niiden perussyistä sekä kantojen torjumisesta. In Finnish. *Suomen Riista* 11: 7–28.
- Sokos, C., Birtsas P., Tsachalidis E. 2008. The aims of Galliformes release and choice of techniques. *Wildl. Biol.* 14 (4): 412-422.
- Villanua D, Perez-Rodriguez L, Gortazar C, Hofle U, Viguera J. 2009. Avoiding bias in parasite excretion estimates: the effect of sampling time and type of faeces. *Parasitology*, 133: 251–259.

**ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ
Η ΜΕΓΙΣΤΗ
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΖΩΗΣ
ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ;**

Στο σύγχρονο ανθρώπινο πληθυσμό η πλειονότητα των ατόμων φτάνει στην τρίτη ηλικία ή κοντά σε αυτή. Στα άγρια πτηνά αντίθετα, ελάχιστα άτομα φτάνουν κοντά στο μέγιστο της διάρκειας ζωής του είδους τους. Ένα μεγάλο ποσοστό πεθαίνει πριν καν ενηλικιωθεί, ως νεοσσός, κυρίως από έντονα καιρικά φαινόμενα, αιτία και άρπαγες. Όσα ενηλικιωθούν αναμένεται να μην καταφέρουν να ζήσουν πέρα από το ένα τέταρτο ή το ένα δεύτερο της μέγιστης διάρκειας ζωής του είδους τους.

Η μέση μέγιστη διάρκεια ζωής ενός είδους εκτιμάται από επανευρέσεις δακτυλιωμένων ατόμων και από άτομα που ζουν σε αιχμαλωσία. Τα Φοινικοπτερόμορφα (φλαμίγκο) και τα Ψιττακοειδή (παπαγάλοι) έχουν τη μεγαλύτερη μέση μέγιστη διάρκεια ζωής (>30 έτη). Τα Στρουθιόμορφα (τσίχλες και άλλα μικροπούλια, εκτός των Κορακοειδών), τα Πυγοποδόμορφα (βουτηχτάρια) τα Ορνιθόμορφα (πέρδικες κ.λπ.) και τα Δρυοκολαπτόμορφα (δρυοκολάπτες) έχουν τη μικρότερη μέση μέγιστη διάρκεια ζωής (<10 ετών). Ενδιάμεσα βρίσκονται τα Χηνόμορφα (είδη πάπιας κ.λπ.) και Πελαργόμορφα (ερωδιοί κ.λπ.) με μια μέση μέγιστη διάρ-

Χρήστος Σώκος
Δασολόγος -
Θηραματολόγος (ΜΔΕ)

κεια 20-30 έτη, ενώ τα Περιστερόμορφα (περιστέρια κ.λπ.), Γλαυκόμορφα (κουκουβάγιες κ.λπ.), Ιερακόμορφα (γεράκια κ.λπ.), Κορακοειδή και τα Χαραδριόμορφα (παρυδάτια) έχουν μέση μέγιστη διάρκεια των 10-20 ετών.

Πτηνά με μεγαλύτερο σωματικό βάρος ζουν περισσότερο, πιθανόν επειδή έχουν λιγότερους άρπαγες. Τα φυτοφάγα ζουν επίσης περισσότερο από τα σαρκοφάγα και τα παμφάγα. Αυτό μπορεί να αποδοθεί στο ότι τα σαρκοφάγα και παμφάγα μπορεί να τραυματιστούν προσπαθώντας να συλλάβουν τη λεία τους, μπορεί να εκτίθενται περισσότερο σε παθογόνους οργανισμούς και επιπλέον έχουν μικρότερη διαθεσιμότητα τροφής σε σχέση με τα φυτοφάγα.

Τα είδη με μεγαλύτερη συνεργασία, όπως είδη που φωλιάζουν σε αποικίες, ζουν περισσότερο. Μακροβιότερα είναι και τα είδη που φωλιάζουν σε νησιά. Η μικρότερη παρουσία αρπάγων και παθογόνων οργανισμών στα νησιά σε σχέση με την ηπειρωτική χώρα φαίνεται να συμβάλει στη μείωση της θνησιμότητάς τους. Το γεωγραφικό πλάτος, το ενδιαίτημα, η θέση φωλεοποίησης και η μεταναστευτική συμπεριφορά δεν είχαν σημαντικές επιδράσεις.

Μέγιστη ηλικία ειδών πτηνών, όπως έχει εκτιμηθεί από την επανεύρεση δακτυλιωμένων ατόμων στην Ευρώπη (Staan 1998).

Είδος	Ηλικία (έτη-μήνες)
Κορμοράνος	<i>Phalacrocorax carbo</i> 21-06
Νυχτοκόρακας	<i>Nycticorax nycticorax</i> 16-04
Σταχτοτσικνιάς	<i>Ardea cinerea</i> 35-01
Λευκός πελαργός	<i>Ciconia ciconia</i> 39-00
Κύνος	<i>Cygnus olor</i> 28-07
Ασπρομέτωπη χήνα	<i>Anser albifrons</i> 25-03
Σταχτόχηνα	<i>Anser anser</i> 23-07
Βαρβάρα	<i>Tadorna tadorna</i> 18-11
Σφυριχτάρι	<i>Anas penelope</i> 19-09
Κιρκίρι	<i>Anas crecca</i> 27-01
Σουβλόπαπια	<i>Anas acuta</i> 27-05
Πρασινοκέφαλη πάπια	<i>Anas platyrhynchos</i> 25-07
Κυνηγόπαπια	<i>Aythya ferina</i> 22-03
Όρνιο	<i>Gyps fulvus</i> 09-11
Θαλασσαιός	<i>Haliaeetus albicilla</i> 22-00
Χρυσαιός	<i>Aquila chrysaetos</i> 32-00
Ποντικοβαρβακίνα	<i>Buteo buteo</i> 28-09
Βραχοκιρκινέζο	<i>Falco tinnunculus</i> 23-10

Ορτύκι	<i>Coturnix coturnix</i>	11-00
Νερόκοτα	<i>Gallinula chloropus</i>	18-07
Φαλαγίδα	<i>Fulica atra</i>	20-07
Στρεϊδοφάγος	<i>Haematopus ostralegus</i>	43-04
Καλημιάνα	<i>Vanellus vanellus</i>	23-07
Μπεκασίι	<i>Gallinago gallinago</i>	18-03
Μπεκάτσα	<i>Scolopax rusticola</i>	11-05
Τουρλίδα	<i>Numenius arquata</i>	31-06
Κοκκινოსκελής	<i>Tringa totanus</i>	19-06
Φάσσα	<i>Columba palumbus</i>	15-10
Τρυγόνι	<i>Streptopelia turtur</i>	13-02
Σιταρήθρα	<i>Alauda arvensis</i>	10-01
Σταυλοχελίδονο	<i>Hirundo rustica</i>	09-09
Κοκκινολαίμης	<i>Erithacus rubecula</i>	17-03
Κότσυφας	<i>Turdus merula</i>	16-09
Τσιχλα	<i>Turdus philomelos</i>	17-05
Κοκκινότσιχλα	<i>Turdus iliacus</i>	09-06
Γερακότσιχλα	<i>Turdus viscivorus</i>	10-04
Ελατοπαπαδίτσα	<i>Periparus ater</i>	09-04
Καρακάξα	<i>Pica pica</i>	15-00
Σταχτοκουρούνα	<i>Corvus corone</i>	16-11
Κόρακας	<i>Corvus corax</i>	20-05
Ψαρόνι	<i>Sturnus vulgaris</i>	22-11
Σπιτοσπουργίτης	<i>Passer domesticus</i>	19-09
Τσιφτάς	<i>Miliaria calandra</i>	09-10

Βιβλιογραφία

Wasser, D. & Sherman, P.W. 2010. Avian longevities and their interpretation under evolutionary theories of senescence. *J. Zool.* **280**: 103–155.

Staan R (1998) Longevity list of birds ringed in Europe. EURING news lett 2

ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ
ΑΛΛΑΓΕΣ
ΚΑΙ ΘΗΡΑΜΑΤΑ

Η πλειοψηφία των διάφορων ζωντανών οργανισμών του πλανήτη έχει αποκτήσει μέσω της φυσικής επιλογής στο πέρασμα των αιώνων την ικανότητα να προσαρμόζεται σε ένα εύρος κλιματολογικών συνθηκών το οποίο καλύπτει στις περισσότερες περιπτώσεις τις έκτακτες κλιματολογικές συνθήκες που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις έκτακτων κλιματολογικών συνθηκών στις οποίες κάποια είδη καταγράφουν πληθυσμιακές απώλειες ανάλογες της έντασης και της διάρκειας των έκτακτων φαινομένων λόγω της αδυναμίας τους να προσαρμοστούν – ανταπεξέλθουν.

Το καλοκαίρι του 2010 το οποίο χαρακτηρίστηκε* ως ένα από τα πλέον θερμά και υγρά Καλοκαίρια των τελευταίων ετών* αποτέλεσε έκτακτη κλιματολογική πραγματικότητα και επηρέασε άμεσα και δραστικά τις ζωές πολλών ανθρώπων αλλά και πολλών ειδών της άγριας πανίδας.

Ένα από τα θηράματα που εκτιμάται πως υπέστη πληθυσμιακή μείωση λόγω των συνθηκών που επικράτησαν στις περιοχές αναπαραγωγής του ήταν η μπεκάτσα που αποτελεί ένα από τα πλέον δημοφιλή πτερωτά θηράματα για τους Έλληνες αλλά και τους Ευρωπαίους κυνηγούς γενικότερα.

Ο Ευρωπαϊκός πληθυσμός της Μπεκάτσας μετά από σημαντικές απώλειες που εκτιμάται πως υπέστη λόγω του παγετού σε πολλές περιοχές της Ευρώπης στη διάρκεια του Χειμώνα του 2009 – 2010, αντιμετώπισε το Καλοκαίρι του 2010 μία άλλη δοκιμασία, αυτήν των αυξημένων θερμοκρασιών και της έντονης ξηρασίας που σημειώθηκε στις περιοχές που αναπαράγεται.

**Δίκτυο Μπεκάτσα, η οποία περιλαμβάνει περίπου 400 επαγγελματίες, καθώς και εθελοντές από οργανώσεις και ο κύριος στόχος είναι η παρακολούθηση των ειδών που μεταναστεύουν.*

Και στην χώρα μας θα μπορούσε να δημιουργηθεί παρόμοιο δίκτυο αφού το μορφωτικό επίπεδο των κυνηγών που ασχολούνται με το κυνήγι μπεκάτσας είναι καλύτερο των υπολοίπων κυνηγών.

Χρήστος Κалаϊτζής
Δασοπόνος

Η διαδοχή των έντονων καιρικών φαινομένων, τόσο το Χειμώνα όσο και το Καλοκαίρι του 2010 στην κεντρική Ευρώπη αποτελούν ενδεχομένως την εξήγηση στη μείωση του πληθυσμού της μπεκάτσας που καταγράφηκε τη χρονιά που μας πέρασε.

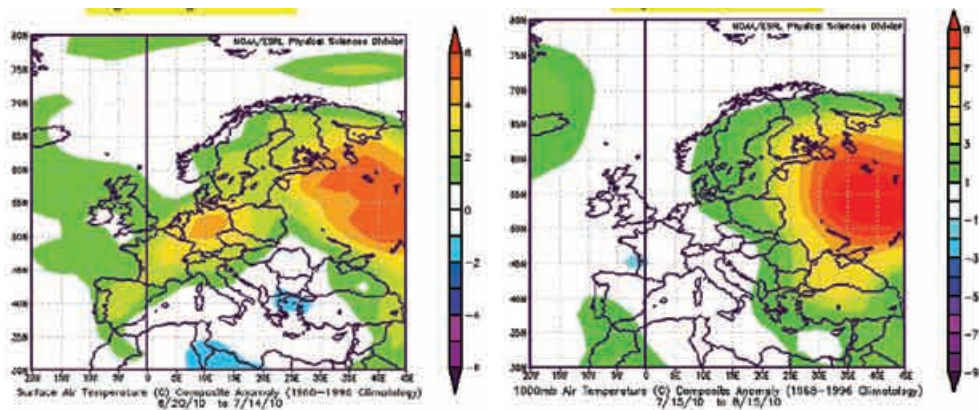
Πιο αναλυτικά, οι δείκτες αφθονίας που υπολογίστηκαν* τον Οκτώβριο του 2010 για την μπεκάτσα ήταν κάτω του μέσου όρου, τόσο των ενήλικων ατόμων όσο και των νεαρών. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώθηκε και από τα στοιχεία που συλλεχθήκαν από την κυνηγετική κάρπωση κατά τα τέλη Σεπτεμβρίου - μέσα Οκτωβρίου 2010 στη Ρωσία.

Οι μεγάλης έντασης, διάρκειας και έκτασης πυρκαγιές στα δάση της και η ιδιαίτερα αυξημένη ξηρασία στο σύνολο της έκτασης ευρωπαϊκής Ρωσίας, διαμόρφωσαν τις πλέον έντονες κλιματολογικές συνθήκες που έχουν παρατηρηθεί τα τελευταία 130 χρόνια από την έναρξη της συλλογής δεδομένων των καιρικών συνθηκών.

Το κύμα του καύσωνα άρχισε περίπου στις 20 Ιουνίου, επιδεινώθηκε τον Ιούλιο και τελείωσε στα μέσα Αυγούστου. Οι θερμοκρασίες που καταγράφηκαν από 15 Ιουλίου έως 15 Αυγούστου (35° - 40° C κατά τη διάρκεια της ημέρας) εμφάνιζαν 7-8 ° C, πάνω από την κανονική για την εποχή θερμοκρασία σε όλη την κεντρική ευρωπαϊκή Ρωσία.

20 Ιουλίου – 14 Ιουλίου

15 Ιουλίου - 15 Αυγούστου

Περισσότερο από τις πυρκαγιές, η ξηρασία είναι αυτή που έχει τον μεγαλύτερο αντίκτυπο για τα πουλιά, όπως οι μπεκάτσες π.χ. που τρέφονται με σκουλήκια και προνύμφες.

Σε μετρήσεις που έγιναν στα τέλη Ιουλίου στην περιοχή του Βλαντίμιρ, βρέθηκαν πολύ υψηλά ποσοστά ξηρασίας στις δασικές περιοχές.

Τα είδη των δασών που έγιναν οι μετρήσεις ήταν: σημύδα, ερυθρελάτη, πεύκο, συμπεριλαμβανομένων και μικτές συστάδες των ώριμων δέντρων που διατηρούν συνήθως αρκετά το φρέσκο χρώμα.

Μόνο λίγα δάση με σκλήθρα που βρίσκονται σε επαφή με υδάτινα συστήματα, εξακολουθούσαν να έχουν ευνοϊκές συνθήκες.

Σε αυτή την περίοδο, η συντριπτική πλειοψηφία των δασικών περιοχών ήταν αφιλόξενη και το φαινόμενο αυτό είχε αυξηθεί μέχρι τα μέσα Αυγούστου παρά το γεγονός πως καταγράφηκαν και μερικές βροχοπτώσεις που αποτέλεσαν την αφορμή να μειωθεί έστω και σταδιακά το φαινόμενο αυτό.

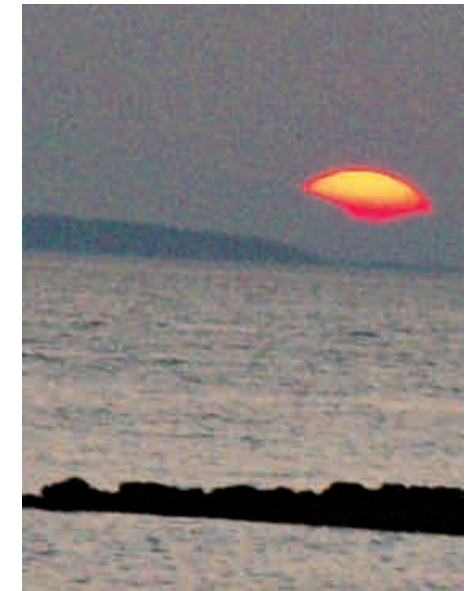
Αυτό το χρονικό διάστημα, οι ενήλικες μπεκάτσες είχαν εξαντληθεί, από την έλλειψη της τροφής με το βάρος τους να φθάνει στο χαμηλότερο επίπεδο του (270 - 280 g), κάτι που δείχνει την έλλειψη αποθεμάτων.

Η περίοδος αυτή απαιτεί σημαντική κατανάλωση ενέργειας για την προετοιμασία των πουλιών για τη Φθινοπωρινή μετανάστευση. Η αφθονία της τροφής είναι πολύ απαραίτητη και θεωρείται ότι η έλλειψη τροφίμων θα μπορούσε να οδηγήσει μέχρι και σε θάνατο. Ομοίως, οι συγκεντρώσεις, όπως εκείνες που αναφέρονται στις αρχές Αυγούστου από τους συναδέλφους μας στη Μόσχα, παρέμειναν ευνοϊκές σε ορισμένα μέρη και διευκόλυναν τη θήρευση. Τέλος, επηρεάστηκε η συμπεριφορά της αλλαγής του φτερώματος (περφόρροια) τόσο στα ενήλικα όσο και στα νεαρά άτομα.

Από όσο γνωρίζουμε, καμία μελέτη για τις επιπτώσεις της ξηρασίας στην ευρωπαϊκή μπεκάτσα δεν έχει δημοσιευθεί. Ωστόσο, εργασία με το ίδιο θέμα είναι διαθέσιμη για την αμερικανική Μπεκάτσα (GF Sepik, Owen Jr RB & T. I. Dwyer. 1983). «Η επίδραση της ξηρασίας στον τοπικό πληθυσμό της μπεκάτσας». Τα συμπεράσματα των συγγραφέων είναι παρόμοια με τους φόβους μας: αρχικά μείωση του βάρους για τα νεαρά κατά 19% συγκριτικά με το μέσο όρο (μερικά πουλιά βρίσκονται σε κατάσταση πείνας) και έπειτα καθυστέρησε η αλλαγή του φτερώματος στα ενήλικα.

Οι δείκτες αφθονίας που υπολογίστηκαν στην Κεντρική Ευρώπη είναι κάτω του μέσου όρου. Το ποσοστό των νεαρών είναι επίσης χαμηλό, σύμφωνα με τα πρώτα δείγματα από την θήρα κατά τα τέλη Σεπτεμβρίου - μέσα Οκτωβρίου.

Συμπεραίνουμε, σύμφωνα και με την μελέτη για την αμερικανική μπεκάτσα, πως οι κλιματικές αλλαγές μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στον κύκλο ζωής της μπεκάτσας.

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ
Ή
ΟΙΚΟΛΑΓΝΕΙΑ;

Ο πιο αμφιλεγόμενος σύγχρονος όρος των τελευταίων ετών είναι αναμφισβήτητη η λέξη «οικολογία». Πράσινες ομιλίες, πράσινα συνέδρια, πράσινα προϊόντα, πράσινες επιχειρήσεις, πράσινη πολιτική. Πράσινη μπογιά παντού. Αλλά τι τελικά σημαίνει όλο αυτό το «πράσινο»; Μια υπόσχεση για ένα λαμπρό μέλλον της ελληνικής καθημερινότητας; Ή μήπως ένα οργανωμένο σχέδιο για τη μετατροπή της χώρας σε μια τεράστια αρένα «φιλοπεριβαλλοντικών» εργολαβιών;

Κι όμως, η απάντηση είναι προφανής, μιας και κάποιοι πασχίζουν να καταστρέψουν το όραμα και να διαγράψουν με ιδιαίτερη άνεση την οποιαδήποτε έννοια δημοκρατίας και συλλογικότητας, παίρνοντας αποφάσεις κεκλεισμένων των θυρών και έπειτα σφυρίζοντας αδιάφορα.

Η εδραιωμένη επιστημονικά πια έννοια της «αειφορικής διαχείρισης των οικοσυστημάτων» στην πράξη παίρνει ουτοπικές διαστάσεις και μετουσιώνεται από δεκάδες «οικολογικές» οργανώσεις ως «απαγόρευση», παραγκωνίζοντας ελαφρά τη καρδιά μια πολιτισμική κληρονομιά αιώνων και ταυτόχρονα ένα αποδεδειγμένο σπουδαίο διαχειριστικό μέτρο, τη θήρα. Για να πιάσουμε όμως το υπονοούμενο, η «απαγόρευση» εκφράζει ένα και μοναδικό πράγμα. Την αποτίναξη των κρατικών ευθυνών και την εναπόθεση αυτών σε κάθε λογής «περιβαλλοντικές οργανώσεις», αποδεικνύοντας για ακόμη μια φορά τη διαφορά μας από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και τη νοοτροπία «των σπηλαίων» που χαρακτηρίζει την ελληνική πραγματικότητα σήμερα. Σημαίνει την ανεπάρκεια και την ανικανότητα ενός κράτους να διαχειριστεί τον εαυτό του, προσκαλώντας πάσης φύσεως σωτήρες στο ρόλο του δικαστή για κάθε λογής πράσινες υποθέσεις.

Παράλληλα, οι αποστεωμένες πια και υποχρηματοδοτούμενες Δασικές Υπηρεσίες αδυνατούν να επιτελέσουν τον ρόλο τους, καρφώνοντας κυριολεκτικά εκατοντάδες μάχιμους επιστήμονες σε γραφεία, αφήνοντας το πεδίο ελεύθερο στις διάφορες «Μη» (!) Κυβερνητικές Οργανώσεις, οι οποίες χρησιμοποιώντας την καλή

διάθεση και τις αγνές προθέσεις διάφορων εθελοντών, θησαυρίζουν αναλαμβάνοντας διάφορων ειδών περιβαλλοντικές εργολαβίες, συνεργαζόμενες αυτές και τα στελέχη τους με ειδικά σχεδιασμένα τεχνικά γραφεία.

Η «οικολογία» σύμφωνα με τις εν λόγω ΜΚΟ, αλλά απ' ότι φαίνεται και με το ίδιο το ΥΠΕΚΑ, μεταφράζεται σε απαγόρευση της θήρας ως «ρίζα του κακού» και στο κίνημα των εκατοντάδων επίδοξων «οικολόγων» - φωτογράφων άγριας φύσης ή ακόμη χειρότερα στους εκ του «καναπέ» οικολόγους με σφραγίδα «φιλοπεριβαλλοντικής συνείδησης» μια πάγια τραπεζική εντολή. Η θλιβερή συνέχεια αποτυπώθηκε στον άκρατο πολλαπλασιασμό των Ζωνών Ειδικής Προστασίας, δίχως να προηγηθεί η συγκατάθεση των τοπικών κοινωνιών, υποκινούμενο από το ατέρμονο κυνήγι κρατικών και μη κονδυλίων. Και η βαλίτσα τραβάει μακριά ακόμα.

Και ας πνίγεται όλη υπόλοιπη Ελλάδα μέσα στα σκουπίδια. Και ας κινδυνεύουν οι πληθυσμοί της πανίδας και της ορνιθοπανίδας από την εντατικοποίηση των καλλιεργειών, την επέκταση των πόλεων με τις άκρατες

οικοπεδοποιήσεις και την ερημοποίηση. Και ας καταστρέφονται τα δάση από τις πάγιες πια ετήσιες πυρκαγιές. Και ας ταλανίζεται όλη η υπόλοιπη Ελλάδα από την οικονομική κρίση.

Διότι μέσα σε όλα αυτά, στο όνομα των σκοπιμοτήτων και πάνω στη μανιώδη προσπάθεια να παραγκωνίσουν τον οποιονδήποτε φαντάζει εν δυνάμει «ανταγωνιστής» στο μονοπώλιο της «πράσινης ανάπτυξης», το μοναδικό πρόβλημα κάποιων φαίνεται να είναι το κυνήγι. Η επίκληση στην αυθεντία και η χρήση ψυχολογικών παραμέτρων είναι πάγια τακτική, ταυτίζοντας την ελάσσιονα μειοψηφία του παράνομου λαθροθήρα με το νόμιμο κυνηγό και χρησιμοποιώντας για το μέσο απλό πολίτη συναισθηματικές προσεγγίσεις και φήμες έναντι επιστημονικών δεδομένων. Και ας στερείται η ορεινή κυρίως περιφέρεια τους πόρους από τις κυνηγετικές εξορμήσεις. Και ας χάνουν δεκάδες συμπολίτες μας τις επενδύσεις τους επειδή κάπου,

ξαφνικά από το πουθενά, ξεφύτρωσε μια ΖΕΠ στη γη τους.

Όμως, η πραγματική επιστήμη είναι και οφείλει να είναι αντικειμενική και πέρα από δογματισμούς και συμφέροντα. Συνεπώς θα πρέπει να ορθοτομεί, να δίνει λύσεις και να συμβιβάζει τα αντικρουόμενα συμφέροντα των κοινωνικών ομάδων. Όχι να θολώνει τα νερά και να σπέρνει πράσινη «φιλοπεριβαλλοντική» διχόνοια για τα σκήπτρα του «οικολόγου της χρονιάς». Συμπερασματικά λοιπόν, όπου ακούμε τη λέξη «οικολογία» αντί για διαχείριση, δυστυχώς διαβάζουμε απαγόρευση. Και όπου διαβάζουμε «απαγόρευση», δυστυχώς βλέπουμε ανικανότητα, αδιαφορία και εν τέλει ασυδοσία. Γιατί κύριοι, ας καίγεται το δάσος πίσω μας. Κάποιοι επιμένουν να κοιτάζουν το δέντρο.

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία με βάση την ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας έγινε μια προσπάθεια προσδιορισμού των διαφόρων στρουθιόμορφων ειδών (*Passeriformes*) που απαντώνται στα ελληνικά αγροδοασικά συστήματα, της ταξινόμησης τους στα διάφορα ενδιαιτήματα και των απαιτήσεων των διαφόρων ειδών για την κάλυψη των βασικών βιολογικών αναγκών για επιβίωση και αναπαραγωγή. Επίσης αναφέρονται τα προβλήματα προστασίας και διαχείρισης των αγροδοασικών συστημάτων με σκοπό τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Από τα 138 είδη που εμφανίζονται συστηματικά στην Ελλάδα τα 102 ενδιαιτούν σε αγροδοασικά συστήματα διάφορες εποχές του έτους. Εξαπλώνονται από την πεδινή έως την ψευδαλπική ζώνη και εμφανίζονται σε όλη την ελληνική επικράτεια.

Εισαγωγή

Η Ελλάδα αποτελεί το νοτιότερο άκρο της Βαλκανικής χερσονήσου και έχει έκταση 131.957 km². Λόγω της γεωγραφικής της θέσης διαθέτει μεγάλη ποικιλία φυσικών οικοσυστημάτων όπως δάση, δασικές εκτάσεις και υγροτόπους αλλά και ανθρωπογενών οικοσυστημάτων όπως οικισμοί, γεωργικές εκτάσεις, δενδροκαλλιέργειες, φρυγανολίβαδα, μακία βλάστηση και θαμνώνες αειφύλλων πλατύφυλλων. Η ανθρώπινη δραστηριότητα αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη διαμόρφωσης του τοπίου στα μεσογειακού τύπου οικοσυστήματα. Η άσκηση της γεωργίας και της κτηνοτροφίας σε συνδυασμό με την υλοτομία δασικών εκτάσεων οδήγησε στη δημιουργία νέων χρήσεων γης, τα αγροδοασικά συστήματα. Αυτά αποτελούν παραδοσιακές χρήσεις γης στην Ελλάδα και καλύπτουν το 23% της έκτασης της χώρας (Papanastasis et al. 2009). Τα αγροδοασικά συστήματα δημιουργούν ένα ιδιαίτερο μωσαϊκό και χαρακτηρίζονται από την εναλλαγή των ενδιαιτημάτων. Αυτές οι εκτάσεις παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία ειδών χλωρίδας και πανίδας (Μαντζανάς και συν. 2006). Εξέχουσα θέση στην ορνιθοπανίδα τέτοιων περιοχών κατέχουν τα στρουθιόμορφα.

Η τάξη των στρουθιόμορφων παγκοσμίως αποτελείται από 5753 είδη, 1218 γένη και 96 οικογένειες. Η τάξη διαχωρίζεται σε δυο υποτάξεις: τα ωδικά (*Passeres*) στα οποία περιλαμβάνονται όλα τα ελληνικά είδη και τα μη ωδικά (*Deutero-Oscines*) τα οποία είναι είδη της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής. Τα πτηνά αυτά διαφέρουν από τις άλλες τάξεις λόγω της ανάπτυξης ιδιαίτερων χαρακτηριστικών.

Τα κυριότερα χαρακτηριστικά είναι:

1. Ανάπτυξη ειδικών τενόντων στα πόδια για τη στήριξη στα λεπτά κλαδιά (Gill 2007).
2. Ανάπτυξη ενός ταλαντευόμενου θαλάμου (*syntox*) στο κάτω τμήμα της τραχείας, ο οποίος με τη βοήθεια οστέινων δακτυλίων και ενός συστήματος περίπλοκων μυών και δονούμενων μεμβρανών, είναι υπεύθυνος για την παραγωγή κελαηδημάτων (Cramp and Perrins 1988).
3. Ανάπτυξη σπερματοζωαρίου σπειροειδούς μορφής (Gill 2007).

Ε. Κοτσώνας
Μ. Παπακώστα
και Χ. Βλάχος

Εργαστήριο Αγρίας Πανίδας
και Ιχθυοπονίας Γλυκίων
Υδάτων, Σχολή Δασολογίας
και Φυσικού Περιβάλλοντος,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης 54006,
vkotsonas@hotmail.com

Εκτός όμως από τα ανατομικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά τα πτηνά αυτά παρουσιάζουν και ιδιαίτερες συμπεριφορές. Η επικοινωνία με το κελάηδημα τα καθιστά μοναδικά στο ζωικό βασίλειο. Τα στρουθιόμορφα, οι παπαγάλοι και τα κολιμπρί είναι είδη τα οποία στηρίζουν την επιβίωση τους στην εκμάθηση της διαλέκτου επικοινωνίας (Gill 2007). Κάποια είδη της τάξης και ιδιαίτερα τα κορακοειδή χρησιμοποιούν μυρμήγκια για να καθαρίζουν το φτέρωμα τους (anting). Αυτή η συμπεριφορά παρατηρείται μόνο στα στρουθιόμορφα (Cramp and Perrins 1988).

Η παρουσία των στρουθιόμορφων στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα εμφανίζονται 422 είδη πτηνών από τα οποία τα 169 ανήκουν στα στρουθιόμορφα και αποτελούν περίπου το 40% των ειδών της χώρας (Handrinos and Akriotis 1997). Από αυτά 73 είναι επιδημητικά, 43 καλοκαιρινοί επισκέπτες, 8 χειμερινοί επισκέπτες, 13 περνούν από τη χώρα κατά τις μεταναστευτικές περιόδους και 31 έχουν παρατηρηθεί σαν τυχαίοι επισκέπτες (Handrinos and Akriotis 1997). Από αυτά, τα 102 εμφανίζονται στα αγροδασικά συστήματα. 47 είδη παρατηρούνται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, 37 είδη μόνο κατά την περίοδο της αναπαραγωγής, 13 είδη διαχειμάζουν σ' αυτά τα συστήματα ενώ 5 είδη τα χρησιμοποιούν ως περιοχές τροφοληψίας και ξεκούρασης κατά τη μετανάστευση (Πίνακας 1)

(Handrinos and Akriotis 1997). Από τα στρουθιόμορφα που εμφανίζονται στα ελληνικά αγροδασικά συστήματα τα 27 αποτελούν Είδη Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος για Διατήρηση (SPECs-Species of European Conservation Concern) (Birdlife International 2004). Τα είδη αυτά είναι ιδιαίτερα ευπροσάρμοστα και εξαπλώνονται στην ηπειρωτική και νησιωτική χώρα. Υψομετρικά συναντώνται από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι την ψευδαλπική ζώνη. Οι αλλαγές όμως που έχουν επέλθει από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στο αγροτικό τοπίο με την εντατικοποίηση των παραδοσιακών γεωργικών καλλιεργειών και τη μετατροπή τους σε μονοκαλλιέργειες, συνετέλεσαν στην αλλαγή της γεωγραφικής κατανομής και στην πληθυσμιακή μείωση πολλών ειδών.

Παράγοντες εμφάνισης στρουθιόμορφων σε αγροδασικά συστήματα

Οι περιοριστικοί παράγοντες για την εξάπλωση και την αύξηση των στρουθιόμορφων ειδών σε μια περιοχή είναι η τροφή, η κάλυψη, το νερό, οι θέσεις αναπαραγωγής και οι θέσεις κουρνιάσματος. Η ύπαρξη και η διάταξη των παραπάνω χαρακτηριστικών στο ενδιαίτημα εξασφαλίζει την επιτυχή επιβίωση και πληθυσμιακή αύξηση ενός είδους (Μπακαλούδης 2008).

Η τροφή και το νερό αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες για την επιβίωση και την αναπαραγωγή ενός είδους. Τα στρουθιόμορφα διακρί-

Πίνακας 1.

Τα είδη των στρουθιόμορφων στα αγροδοασικά συστήματα του ελλαδικού χώρου.

Στρουθιόμορφα - Passeriformes				
A/A	Επιστημονική ονομασία	Ελληνική ονομασία	Περιοχή εξάπλωσης	Περίοδος εμφάνισης
Alaudidae				
1	Melanocorypha calandra	Γαλιάντρα	Πεδινή ζώνη τοπικά ως 1200 μ.	Όλο το έτος
2	Calandrella brachydactyla	Μικρογαλιάντρα	Πεδινή ζώνη τοπικά ως 1500 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
3	Galerida cristata	Κατσουλιέρης	0-1200 μ.	Όλο το έτος
4	Lullula arborea	Δεντροσταρήθρα	0 ως πάνω από τα δασοόρια	Όλο το έτος
5	Alauda arvensis	Σιταρήθρα	800-2500 μ.	Όλο το έτος
6	Eremophila alpestris	Χιονάδα	>2000 μ.	Όλο το έτος
Hirundinidae				
7	Hirundo rustica	Σταυλοχελίδονο	0-1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
8	Hirundo daurica	Μιλτοχελίδονο	100-1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
Motacillidae				
9	Anthus trivialis	Δεντροκελάδα	300-2340 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
10	Anthus pratensis	Λιβαδοκελάδα	<1500 μ.	Χειμερινή περίοδο
11	Anthus spinoletta	Νεροκελάδα	1600-2500 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
12	Motacilla flava	Κιτρινοσουσουράδα	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
13	Motacilla cinerea	Σταχτοσουσουράδα	200-2200 μ.	Όλο το έτος
Troglodytidae				
14	Troglodytes troglodytes	Τρυποφράχτης	500 ως πάνω από τα δασοόρια	Όλο το έτος
Prunellidae				
15	Prunella modularis	Θαμνοψάλτης	0-2150 μ.	Όλο το έτος
16	Prunella collaris	Χινοψάλτης	1800-2700 μ.	Όλο το έτος
Turdidae				
17	Erithacus rubecula	Κοκκινόλαϊμης	0-2000 μ.	Όλο το έτος
18	Luscinia megarhynchos	Αηδώνι	0-800 τοπικά ως 1200 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
19	Irania gutturalis	Λευκόλαιμο Αηδώνι	Πεδινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
20	Phoenicurus ochruros	Καρβουνιάρης	0-2600 μ.	Όλο το έτος

21	Phoenicurus phoenicurus	Φοινίκουρος	Από τη ζώνη της δρυός ως της ελάτης	Αναπαραγωγική περίοδο
22	Saxicola rubetra	Καστανολαίμης	850-1900 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
23	Saxicola torquatus	Μαυρολαίμης	0-1800 μ.	Όλο το έτος
24	Oenanthe hispanica	Ασπροκωλίνα	0-500 μ. τοπικά ως 1500 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
25	Monticola saxatilis	Πυροκότσυφας	1000-2500 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
26	Turdus torquatus	Χιονοκότσυφας	Κυρίως στην ορεινή ζώνη	Όλο το έτος
27	Turdus merula	Κότσυφας	0 ως τα δασοόρια	Όλο το έτος
28	Turdus pilaris	Κεδρότσιχλα	0-1500 μ.	Χειμερινή περίοδο
29	Turdus philomelos	Τσίχλα	0-1800 μ.	Χειμερινή περίοδο
30	Turdus iliacus	Κοκκινότσιχλα	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
Sylviidae				
31	Cettia cetti	Ψευταηδόνι	Πεδινή ζώνη τοπικά ως 1000 μ.	Όλο το έτος
32	Cisticola juncidis	Κιστικόλη	0-500 μ.	Όλο το έτος
32	Locustella fluviatilis	Ποταμοτριλιστής	Παράκτια ζώνη και υγροτόπους	Κατά τη μετανάστευση
34	Locustella luscinioides	Καλαμοτριλιστής	Υγροτόπους	Αναπαραγωγική περίοδο
35	Acrocephalus melanopogon	Ψαθοποταμίδα	Παράκτια ζώνη και υγροτόπους	Όλο το έτος
36	Acrocephalus schoenobaenus	Σχοινοποταμίδα	Παράκτια ζώνη και υγροτόπους	Αναπαραγωγική περίοδο
37	Acrocephalus scirpaceus	Καλαμοποταμίδα	Παράκτια ζώνη και υγροτόπους	Αναπαραγωγική περίοδο
38	Acrocephalus palustris	Βαλτοποταμίδα	Παράκτια ζώνη και υγροτόπους	Αναπαραγωγική περίοδο
39	Acrocephalus arundinaceus	Τσιχλοποταμίδα	Παράκτια ζώνη και υγροτόπους	Αναπαραγωγική περίοδο
40	Hippolais pallida	Ωχροστριτσίδα	0-500 μ. τοπικά ως 1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
41	Hippolais olivetorum	Λιοστριτσίδα	Πεδινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
42	Hippolais icterina	Κιτρινοστριτσίδα	Πεδινή ζώνη	Κατά τη μετανάστευση
43	Sylvia atricapilla	Μαυροσκούφης	0-1800 μ.	Όλο το έτος

44	<i>Sylvia borin</i>	Κηποτσιροβάκος	0 ως ορεινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
45	<i>Sylvia nisoria</i>	Γερακοτσιροβάκος	Πεδινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
46	<i>Sylvia curruca</i>	Βουνοτσιροβάκος	100-1600 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
47	<i>Sylvia crassirostris</i>	Μελωδοτσιροβάκος	0-1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
48	<i>Sylvia communis</i>	Θαμνοτσιροβάκος	0 ως πάνω από τα δασοόρια	Αναπαραγωγική περίοδο
49	<i>Sylvia cantillans</i>	Κοκκινοτσιροβάκος	0-1200 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
50	<i>Sylvia melanocephala</i>	Μαυροτσιροβάκος	0-700 μ.	Όλο το έτος
51	<i>Sylvia rueppelli</i>	Αιγαιοτσιροβάκος	0-1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
52	<i>Phylloscopus collybita</i>	Δεντροφυλλοσκόπος	0-1000 μ.	Χειμερινή περίοδο
53	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Θαμνοφυλλοσκόπος	0-2000 μ.	Κατά τη μετανάστευση
54	<i>Regulus regulus</i>	Χρυσοβασιλίσκος	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
55	<i>Regulus ignicapilla</i>	Πυροβασιλίσκος	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
Muscicapidae				
56	<i>Muscicapa striata</i>	Σταχτομυγοχάφτης	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
57	<i>Ficedula albicollis</i>	Κρικομυγοχάφτης	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Κατά τη μετανάστευση
58	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Μαυρομυγοχάφτης	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Κατά τη μετανάστευση
Aegithalidae				
59	<i>Aegithalos caudatus</i>	Αιγίθαλος	0-2000 μ.	Όλο το έτος
Paridae				
60	<i>Parus lugubris</i>	Κλειδωνάς	0-2000 μ.	Όλο το έτος
61	<i>Parus ater</i>	Ελατοπαπαδίτσα	Τοπικά 0 αλλά 500 ως πάνω από τα δασοόρια	Όλο το έτος
62	<i>Parus caeruleus</i>	Γαλαξοπαπαδίτσα	0-2000 μ.	Όλο το έτος
63	<i>Parus major</i>	Καλόγερος	0 ως πάνω από τα δασοόρια	Όλο το έτος
Sittidae				
64	<i>Sitta krueperi</i>	Τουρκοτσιροπανάκος	0-400 μ.	Όλο το έτος
65	<i>Sitta europaea</i>	Δεντροτσιροπανάκος	ως τη ζώνη της ελάτης	Όλο το έτος

Certhiidae				
66	<i>Certhia brachydactyla</i>	Καμποδεντροβάτης	0 ως πάνω από τα δασοόρια	Όλο το έτος
Remizidae				
67	<i>Remiz pendulinus</i>	Υφάντρα	0-850 μ.	Όλο το έτος
Oriolidae				
68	<i>Oriolus oriolus</i>	Συκοφάγος	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
Laniidae				
69	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος	500-1700 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
70	<i>Lanius minor</i>	Σταχτοκεφαλός	0-1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
71	<i>Lanius excubitor</i>	Διπλοκεφαλός	Πεδινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
72	<i>Lanius senator</i>	Κοκκινοκεφαλός	0-500μ τοπικά ως 1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
73	<i>Lanius nubicus</i>	Παρδαλοκεφαλός	Πεδινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
Corvidae				
74	<i>Garrulus glandarius</i>	Κίσσα	0-1800 μ.	Όλο το έτος
75	<i>Pica pica</i>	Καρακάξα	0-800 τοπικά ως 1500 μ.	Όλο το έτος
76	<i>Pyrrhocorax graculus</i>	Κιτρινοκαλιακούδα	Ορεινή ζώνη	Όλο το έτος
77	<i>Corvus monedula</i>	Κάργια	0-1000 μ.	Όλο το έτος
78	<i>Corvus frugilegus</i>	Χαβαρόνι	Πεδινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
79	<i>Corvus corone</i>	Σταχτοκουρούνα	0 ως αλπική ζώνη	Όλο το έτος
80	<i>Corvus corax</i>	Κόρακας	1 ως αλπική ζώνη	Όλο το έτος
Sturnidae				
81	<i>Sturnus vulgaris</i>	Ψαρόνι	0-1300 μ.	Όλο το έτος
Passeridae				
82	<i>Passer domesticus</i>	Σπιτοσπουργίτης	0-1000 μ.	Όλο το έτος
83	<i>Passer hispaniolensis</i>	Χωραφουσπουργίτης	Πεδινή ζώνη	Όλο το έτος
84	<i>Passer montanus</i>	Δεντροσπουργίτης	0-900 μ.	Όλο το έτος
Fringillidae				
85	<i>Fringilla coelebs</i>	Σπίνος	0-2200 μ.	Όλο το έτος
86	<i>Fringilla montifringilla</i>	Χειμωνόσπινος	Από τη ζώνη της οξιός και χαμηλότερα	Χειμερινή περίοδο
87	<i>Serinus serinus</i>	Σκαρθάκι	0-2200 μ. τοπικά ως τα δασοόρια	Όλο το έτος
88	<i>Carduelis chloris</i>	Φλώρος	0-1600 μ.	Όλο το έτος

89	Carduelis carduelis	Καρδερίνα	0-2000 μ.	Όλο το έτος
90	Carduelis spinus	Λούγαρο	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
91	Carduelis cannabina	Φανέτο	Πεδινή και ημιορεινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
92	Carpodacus erythrinus	Ροδόσπιζα	Πεδινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
93	Pyrrhula pyrrhula	Πύρρουλας	Ορεινή ζώνη	Χειμερινή περίοδο
94	Coccothraustes coccothraustes	(Ευρωπαϊκός) Κοκκοθραύστης	0-1800 μ.	Όλο το έτος
Emberizidae				
95	Emberiza citrinella	Χρυσοτσιχλόνο	800-1800 μ.	Όλο το έτος
96	Emberiza cirrus	Σιρλοτσιχλόνο	0 ως πάνω από τα δασοόρια	Όλο το έτος
97	Emberiza cia	Βουνοτσιχλόνο	Ορεινή και αλπική ζώνη	Όλο το έτος
98	Emberiza cineracea	Σμυρνοτσιχλόνο	Πεδινή ζώνη	Αναπαραγωγική περίοδο
99	Emberiza hortulana	Βλαχοτσιχλόνο	0-1200 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
100	Emberiza caesia	Φρυγανοτσιχλόνο	0-1000 μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
101	Emberiza melanocephala	Αμπελουργός	0-1200μ.	Αναπαραγωγική περίοδο
102	Emberiza calandra	Τσιφτάς	0-1600μ.	Όλο το έτος

νονται βάση των τροφικών τους συνηθειών σε σποροφάγα, εντομοφάγα και ευρυφάγα και καλύπτουν διαφορετικές θέσεις τροφοληψίας μέσα στο ενδιαίτημα. Αυτό εξαλείφει τον ανταγωνισμό και επιτρέπει την παρουσία περισσότερων ειδών σε μικρότερη επιφάνεια. Τα αγροδοσικά συστήματα αποτελούν ανεξάντλητη πηγή τροφής ζωικής και φυτικής προέλευσης. Τα είδη που εμφανίζονται σε αυτά τα συστήματα εκμεταλλεύονται όλα τα επίπεδα της βλάστησης για την αναζήτηση της τροφής τους. Οι σπόροι των γεωργικών φυτών και της φυσικής ποώδους βλάστησης μαζί με τους σαρκώδεις και ξηρούς καρπούς των δένδρων και των θάμνων αποτελούν τροφή για αρκετά είδη. Άλλη πηγή τροφής είναι τα έντομα που παρέχουν στα πτηνά πολλές πρωτεΐνες ιδιαίτερα κατά την περίοδο ανατροφής των νεοσσών.

Βασική προϋπόθεση για την αναπαραγωγή ενός είδους σε ένα ενδιαίτημα είναι η ύπαρξη κατάλληλων θέσεων αναπαραγωγής. Ως οι πιο κατάλλη-

λες χαρακτηρίζονται εκείνες οι οποίες εξασφαλίζουν μεγάλα ποσοστά αναπαραγωγικής επιτυχίας με κύριο χαρακτηριστικό τους την ύπαρξη επαρκούς κάλυψης. Η δομή και η σύνθεση της βλάστησης (Papanastasis et al. 2009) των αγροδοσικών συστημάτων ευνοεί την ύπαρξη πολλών θέσεων κάλυψης. Η παρουσία ή μη τέτοιων θέσεων καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από την ένταση της βόσκησης. Κάθε είδος ανάλογα με τη βιολογία του απαιτεί και διαφορετικό βαθμό κάλυψης. Η διατήρηση αυτών των συνθηκών απαιτεί ανθρώπινη παρέμβαση σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης το οποίο θα διακρίνει τις απαιτήσεις των διαφόρων ειδών σε συνδυασμό με τις ανθρώπινες δραστηριότητες και ιδιαίτερα με την άσκηση της κτηνοτροφίας.

Ένας άλλος παράγοντας που καθορίζει την επιτυχία της αναπαραγωγής είναι η ύπαρξη κατάλληλων θέσεων κουρνιάσματος στο ενδιαίτημα. Αυτές διαφέρουν από είδος σε είδος και είναι προσαρμοσμένες στη βιολογία του. Τα αγροδοσικά συστήματα λόγω της ιδιαίτερης δομής τους καλύπτουν τις απαιτήσεις πολλών ειδών για κούρνιασμα.

Στρουθιόμορφα και αγροτικά ζώα

Η χρήση των αγροδοσικών συστημάτων από τα αγροτικά ζώα (αγοπρόβατα και βοοειδή) και τα άγρια ζώα, κυρίως τα οπληφόρα (ελάφια, ζαρκάδια κτλ.), επηρεάζει σημαντικά τη χωροδιάταξη και την ποικιλία των στρουθιόμορφων. Με την ορθολογική βόσκηση, η βλάστηση διατηρείται σε μια κατάσταση ισορροπίας αποτρέποντας την εξέλιξη των ξυλωδών ειδών (Gordon et al. 1990) και συνεπώς τη δάσωση τέτοιων εκτάσεων βοηθώντας τα είδη που εξαρτώνται από συγκεκριμένου τύπου ανοιχτά ενδιαίτηματα. Εκτός όμως από τη διατήρηση της επιθυμητής βλάστησης τα ζώα παρέχουν με έμμεσο τρόπο τροφή σε αρκετά είδη στρουθιόμορφων πτηνών. Με τη διατάραξη που προκαλούν λόγω της κίνησής τους, ενοχλούν τα διάφορα έντομα τα οποία βρίσκονται ανάμεσα στη βλάστηση με αποτέλεσμα να γίνεται πιο εύκολος ο εντοπισμός και η σύλληψη τους.

Επιπλέον τα μεγάλα φυτοφάγα ζώα είναι φορείς πολλών παρασιτικών ειδών (όπως ακάρεα, τσιμπούρια, κλπ.) με τα οποία πολλά είδη στρουθιόμορφων καλύπτουν ένα μέρος των τροφικών απαιτήσεων τους (Cramp and Perrins 1988). Επίσης η παρουσία των μεγάλων θηλαστικών παρέχει βασικά υλικά (μαλλί, τρίχες) για την επίστρωση και την κατασκευή της φωλιάς (Hansell 2000).

Η παρουσία των αγροτικών ζώων στα αγροδοασικά συστήματα μπορεί να επιδράσει και αρνητικά. Η καταστροφή των φωλιών κατά τη διάρκεια της βόσκησης (Ammon and Stacey 1997, Fuller and Gough 1999) με την ποδοπάτηση των αυγών και των νεοσσών (Beintema and Müskens 1987) θεωρείται η σημαντικότερη άμεση επίδραση στους πληθυσμούς των εδαφόβιων πτηνών. Μια δεύτερη αρνητική επίδραση είναι η όχληση που προκαλείται κυρίως στα αναπαραγόμενα είδη λόγω της παρατεταμένης παραμονής των κτηνοτροφικών ζώων στα συστήματα κατά τη διάρκεια της βόσκησης (Hart et al. 2002). Αυτό έχει σαν συνέπεια την προσωρινή εγκατάλειψη των φωλιών σε κρίσιμα στάδια της αναπαραγωγικής περιόδου, με αποτέλεσμα την αποτυχία της αναπαραγωγής. Τέλος, ένας βασικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την παρουσία των στρουθιόμορφων σε ένα αγροδοασικό σύστημα είναι η υπερβόσκηση (Dretakis and Tsiourlis 1998). Χαρακτηριστικό παράδειγμα απειλής ενός είδους με εξαφάνιση, λόγω υπερβόσκησης, αποτελεί η δραματική πληθυσμιακή μείωση του σμυρνοτσιχλονού (*Emberiza cineracea*) το οποίο είναι σπάνιο (Rare) και παγκοσμίως απειλούμενο είδος (SPEC 1) (Albayrak et al. 2002, Birdlife International 2004).

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Για τη διατήρηση της μεγάλης ποικιλομορφίας των στρουθιόμορφων πτηνών στην Ελλάδα απαιτούνται:

1. Ορθολογική διαχείριση των αγροδοασικών συστημάτων
2. Διατήρηση του μωσαϊκού των ενδιακτημάτων
3. Έλεγχος πυρκαγιών για την προστασία των αγροδοασικών συστημάτων
4. Άσκηση ορθολογικής βόσκησης
5. Εκτίμηση βοσκοϊκανότητας
6. Ρύθμιση έντασης της βόσκησης
7. Οριοθέτηση των περιοχών όπου αναπαράγονται απειλούμενα είδη στρουθιόμορφων
8. Ενημέρωση του ντόπιου πληθυσμού και των επισκεπτών για την αναγκαιότητα της διατήρησης της βιοποικιλότητας

Βιβλιογραφία

- Albayrak T., A. Gursay and G.M. Kirwan., 2002. International Species Action Plan: Cinereous Bunting *Emberiza cineracea*.. BirdLife International 17 pp.
- Ammon E.M. and P.B. Stacey. 1997. Avian nest success in relation to past grazing regimes in a montane riparian system. Condor, 99: 7-13.
- Beintema A.J. and G.M. Muskens. 1987. Nesting success of birds breeding in Dutch agricultural grasslands. J. Appl. Ecol., 24: 743-758.
- BirdLife International. 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge UK: BirdLife International (BirdLife Conservation Series No. 12). 374 pp.
- Cramp, S. and C.M. Perrins. 1988. Handbook of the birds of Europe, the Middle East and North Africa: birds of the Western Palearctic. Vol. IV: tyrant flycatchers to thrushes. Oxford University Press. Oxford.
- Dretakis, M. and G. Tsiourlis. 1998. Preliminary results on breeding bird communities in relation to grazing in Mediterranean ecosystems of Asterousia mountain, Crete. pp. 98-102. In: Proceedings of the International workshop on Ecological basis of livestock grazing in Mediterranean ecosystems (V. Papanastasis and D. Peter, eds). Thessaloniki, Greece, 1997.
- Fuller R.J. and S. Gough. 1999: Changes in sheep numbers in Britain: implications for bird populations. Biol. Conserv.. 91: 73-89.
- Gill, F.B. 2007. Ornithology. Freeman W. H. and Company. New York. 758 pp.
- Gordon, I.J., P. Duncan, P. Grillas and T. Lecomte. 1990. The use of domestic herbivores in the conservation of biological richness of European wetlands. Bull. Ecol., 21(3): 49-60.
- Handrinos, G. and T. Akriotis. 1997. The birds of Greece. Christopher Helm Ltd. London.
- Hansell, M. 2000. Bird nests and construction behaviour. Cambridge University Press. Cambridge. 280 pp.
- Hart J.D., Milsom T.P., Baxter A., Kelly P.F. and W.K. Parkin. 2002. The impact of livestock on lapwing *Vanellus vanellus* breeding densities and performance on coastal grazing marsh. Bird Study, 49: 67-78.
- Papanastasis, V.P., K. Mantzanas, O. Dini-Papanastasi and I. Ispikoudis. 2008. Traditional agroforestry systems and their evolution in Greece, p. 89-109. In: Agroforestry in Europe: Current Status and Future Prospects (A. Rigueiro-Rodriguez et al., eds.). Springer Science.
- Μαντζανάς, Κ., Ε. Τσατσιάδης, Ι. Ισικιούδης και Β.Π. Παπαναστάσης 2006. Αγροδοασολιβαδικά συστήματα στην Ελλάδα, σελ. 297-303. Λιβάδια των Πεδινών και Ημιορεινών Περιοχών. Μοχλός Ανάπτυξης της Υπαίθρου (Π.Δ. Πλατής, Α.Ι. Σφουγγάρης, Θ.Γ. Παπαχρήστου και Α.Ι. Τσιόντης). Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου, Βόλος, 10-12 Νοεμβρίου 2004. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία. Δημ. Νο 12
- Μπακαλούδης, Δ.Ε. 2008. Βιολογία άγριας πανίδας. Εκδόσεις Γιαχούδη, Θεσσαλονίκη, σελ. 413.

**ΖΗΜΙΕΣ ΣΕ ΕΡΓΑ
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ
ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ
ΠΑΝΙΔΑΣ ΣΤΗ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ
ΘΡΑΚΗ**

Περίληψη

Τις τελευταίες δεκαετίες η θηρευτική ζήτηση αυξήθηκε, ενώ η μείωση της έκτασης και η υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων των θηραμάτων περιορίσαν τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα της θήρας. Για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα αυτό, οι κυνηγοί χρηματοδοτούν σε ετήσια βάση έργα βελτίωσης ενδιαιτημάτων (σπορές, φυτεύσεις, δεξαμενές κλπ.). Ωστόσο τα έργα αυτά υφίστανται ανθρωπογενείς ζημιές οι οποίες αποτρέπουν την περαιτέρω εφαρμογή τους. Με τη βοήθεια ερωτηματολογίου έγινε η απογραφή των ζημιών, η εκτίμηση του κόστους και η καταγραφή των αποδεδειγμένων ή πιθανών (όταν υπάρχουν βάσιμες υποψίες) υπαιτίων. Απογράφηκαν έργα συνολικής δαπάνης 574.845€ ενώ η εκτίμηση των ζημιών και κλοπών ανήρθε σε 70.920€, δηλαδή το 12,3%. Οι κύριοι υπαίτιοι ήταν οι κτηνοτρόφοι.

Λέξεις κλειδιά: διενέξεις χρηστών γης, κτηνοτρόφοι, θήρα, κοινόχρηστο καθεστώς

Εισαγωγή

Η εφαρμογή έργων βελτίωσης ενδιαιτημάτων για είδη της πανίδας ξεκίνησε συστηματικά στην Ελλάδα το 1996 με την εφαρμογή του «Προγράμματος Βελτίωσης Βιοτόπων» της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας και Θράκης (Θωμάδης και συν. 1996). Τα έργα βελτίωσης ενδιαιτημάτων διευρύνθηκαν σε πανελλήνιο επίπεδο το 2005 με σχετικό πρόγραμμα από την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδας. Μόνο στην Κεντρική Μακεδονία δαπανήθηκαν από τις κυνηγετικές οργανώσεις 188.600€ κατά τη διετία 2006-2007 κυρίως για ασυγκόμιστες σπορές, ρύψεις τροφής και δεξαμενές νερού (Μπίρτσας και συν. 2010). Επίσης δράσεις βελτίωσης ενδιαιτημάτων προστατευόμενων ειδών προκηρύχθηκαν για πρώτη

φορά στην Ελλάδα το 2004 στο πλαίσιο των Γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων (Λογοθέτου 2005). Τα μέτρα αυτά ωστόσο είχαν περιορισμένη εφαρμογή ή δεν εφαρμόστηκαν καθόλου.

Έχει βρεθεί ότι τα έργα βελτίωσης ενδιαιτημάτων αυξάνουν τους πληθυσμούς των θηραμάτων (Game Conservancy 1994, Genghini and Capizzi 2005), αλλά και των υπολοίπων ειδών της πανίδας (Henderson et al. 2004, Sage et al. 2005) και αποτελούν μια εναλλακτική πρόταση στη διαχείριση των οικοσυστημάτων για την τόνωση της οικονομίας της υπαίθρου (Σώκος και συν. 2002, Μπίρτσας και συν. 2010). Ωστόσο στα έργα αυτά διαπισώθηκαν ανθρωπογενείς ζημιές κατά την εφαρμογή τους στη Μακεδονία και τη Θράκη.

Οι διενέξεις μεταξύ των χρηστών γης αποτελούν συχνό γεγονός στις δημόσιες και μη εκτάσεις (π.χ. Vavra et al. 1999). Στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο όμως δεν είναι γνωστή κάποια τέτοια απογραφή. Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτέλεσε η απογραφή των ζημιών, η εκτίμηση του κόστους και η καταγραφή των υπαιτίων.

Μέθοδοι

Κατά την τετραετία 2006-2009 ο σχεδιασμός, η εφαρμογή και η απογρα-

Π. Μπίρτσας^{1,2}
Χ. Σώκος¹, Α. Γκάσιος¹
Ι. Ισαάκ¹, Χ. Καλαϊτζής¹ Θ.
Καραμπατζάκης¹ και
Π. Πλατής¹
¹Διεύθυνση Έρευνας και
Τεκμηρίωσης, Κυνηγετική
Ομοσπονδία Μακεδονίας &
Θράκης, Εθνικής Αντίστασης
173-175, 551 34 Καλαμαριά,
Θεσσαλονίκη
²Εργαστήριο Αγρίας
Πανίδας, Τμήμα Δασοπονίας
& Διαχείρισης Φυσικού
Περιβάλλοντος, ΤΕΙ Λάρισας,
Τέγμα Μανρομιάλη
43100 Καρδίτσα
e-mail: birtsas@teilar.gr

Η εργασία ανακοινώθηκε στο 7^ο Πανελλήνιο Λιβαδοπονικό Συνέδριο στην Ξάνθη, 14-16/10/2010

φή των έργων βελτίωσης ενδιακτημάτων πραγματοποιήθηκε με τη συμβολή των επιστημονικών συνεργατών της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας και Θράκης. Στο τέλος κάθε έτους τα έργα αυτά καταγράφονται και κοστολογούνται.

Συντάχθηκε ερωτηματολόγιο όπου απάντησε ο υπεύθυνος επιστημονικός συνεργάτης της κάθε περιοχής (με τη συμβολή μελών των διοικητικών συμβουλίων των Κυνηγετικών Συλλόγων και θηροφυλάκων). Οι ερωτήσεις αφορούσαν τις ανθρώπινες επεμβάσεις που προκάλεσαν ζημιές στα έργα ή κλοπές, για το εκτιμώμενο κόστος των απωλειών, για τον αποδεδειγμένο ή πιθανό (όταν υπάρχουν βάσιμες υποψίες) υπαίτιο και για το εάν υποβλήθηκε μήνυση ή έγινε κάποιος διακανονισμός.

Το εκτιμώμενο κόστος αναφέρεται στο μέρος του έργου που καταστράφηκε, χωρίς να συνυπολογίζεται η εργασία των επιστημονικών συνεργατών, η εθελοντική εργασία των κυνηγών ή να αποτιμώνται τα οφέλη τα οποία τελικά δεν αποδόθηκαν.

Οι περιοχές εφαρμογής των έργων εντάχθηκαν σε τέσσερις κατηγορίες κάλυψης/χρήσης γης: δάσος, λιβάδι, ξηρικές καλλιέργειες, ποτιστικές καλλιέργειες. Το κάθε έργο κατατάχθηκε σε διαφορετική επέμβαση όταν

εφαρμοζόταν σε διαφορετική περιοχή. Στην ανάλυση συμπεριλήφθηκαν κατηγορίες έργων που εφαρμόστηκαν σε τουλάχιστον δύο επεμβάσεις-περιοχές. Για τις συγκρίσεις των μέσων όρων χρησιμοποιήθηκε η Ανάλυση της Διακύμανσης ενός παράγοντα (Oneway ANOVA) και ο Έλεγχος του Tukey για τις πολλαπλές συγκρίσεις. Η κανονικότητα διερευνήθηκε με τον έλεγχο Shapiro-Wilk και η ισότητα των διακυμάνσεων με τον έλεγχο του Levene (Zar 1996). Το επίπεδο σημαντικότητας των διαφορών ορίστηκε σε 0,05. Στις στατιστικές αναλύσεις χρησιμοποιήθηκε το πακέτο STATISTICA 6.

Αποτελέσματα και συζήτηση

Το ποσό το οποίο καταγράφηκε στα κύρια έργα βελτίωσης ενδιακτημάτων κατά την τετραετία 2006-2009 ανήρθε σε 574.845€ (Πίνακας 1). Το μεγαλύτερο ποσό δαπανήθηκε για ασυγκόμιστες σπορές γεωργικών φυτών. Ακολουθούν οι ρίψεις τροφής, η εγκατάσταση δεξαμενών και ποτιστρών

Πίνακας 1.

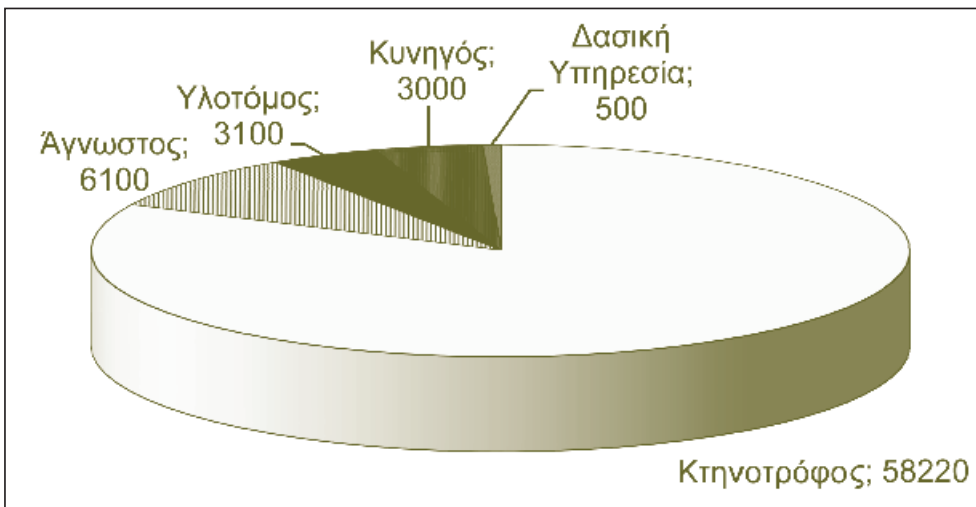
Τα κύρια έργα βελτίωσης ενδιακτημάτων και το αντίστοιχο ποσό το οποίο δαπανήθηκε κατά την τετραετία 2006-2009 από τις κυνηγετικές οργανώσεις στη Μακεδονία και Θράκη.

Είδος θηράματος που επιδιώκεται να ευνοηθεί συνήθως	Έργα βελτίωσης	Ποσό που δαπανήθηκε (€)	%
Τρυγόνι, αγριόχοιρος, λαγός, φασιανός	Σπορές γεωργικών και λιβαδικών φυτών	383.420	66,7
Αγριόχοιρος	Ρίψεις αραβόσιτου, σιταριού κλπ.	60.876	10,6
Λαγός, αγριόχοιρος, πέρδικα	Δεξαμενές – ποτίστρες	60.189	10,47
Αγριόχοιρος, λαγός	Φυτεύσεις καρποφόρων δέντρων και θάμνων	37.210	6,47
Αγριόχοιρος, λαγός	Εμβολιασμοί δέντρων	17.650	3,1
Αγριόχοιρος, λαγός, φάσσα	Μπάρες παρεμπόδισης διέλευσης οχημάτων	10.000	1,74
Αγριόχοιρος, λαγός, πέρδικα	Υδρομαστεύσεις και υδατοσυλλογές	5.500	0,96
Συνολικό ποσό		574.845	100%

και οι φυτεύσεις καρποφόρων ξυλωδών φυτών. Στον πίνακα 2 φαίνεται πως μεγαλύτερο ποσό δαπανήθηκε σε έργα που πραγματοποιήθηκαν σε περιοχές με ξηρικές καλλιέργειες (216.785€), ακολουθούν τα λιβάδια (190.722€), τα δάση (142.098€) και τέλος οι ποτιστικές καλλιέργειες (21.240€). Στις ποτιστικές καλλιέργειες έγιναν τα λιγότερα έργα καθώς το κόστος ενοικίασης είναι υψηλό και η παρουσία επιδημητικών θηραμάτων (π.χ. λαγός) είναι συνήθως μικρή (Σφουγγάρης και Γκαρβέλη 2006).

Η εκτίμηση των ζημιών ανήρθε σε 70.920€, δηλαδή το 12,3% της συνολικής δαπάνης και αφορούσε έργα που υπέστησαν ζημιές ή κλάπηκαν. Οι ανθρωπογενείς ζημιές αναφέρονται κυρίως σε καταστροφή των σπορών, των φυτεύσεων και των ρίψεων τροφής από αγροτικά ζώα, σε κλοπές των δεξαμενών και ποτιστρών και σε καταστροφές στις μπάρες παρεμπόδισης. Οι υπαίτιοι των ζημιών και το αντίστοιχο κόστος της ζημίας φαίνονται στην Εικόνα 1. Οι κύριοι υπαίτιοι ήταν οι κτηνοτρόφοι και για αυτό σε δύο περιπτώσεις κατατέθηκαν μηνύσεις από τον Κυνηγετικό Σύλλογο και σε άλλες τέσσερεις υπήρξε διακανονισμός. Οι υλοτόμοι αναφέρονται σε περιπτώσεις καταστροφής μπαρών παρεμπόδισης και οι κυνηγοί σε πλημμελή εγκατάσταση και φύλαξη των ποτιστρών τους. Σε μια περίπτωση η Δασική Υπηρεσία προκάλεσε την καταστροφή καρποφόρων δενδρυλλίων με την ίδρυση κορμοπλατείας σε περιοχή φύτευσης, παρά τις αρχικά αντίθετες διαβεβαιώσεις της.

Εικόνα 1. Κατανομή του συνολικού ποσού (€) των ζημιών ή κλοπών σε έργα βελτίωσης ενδιαιτημάτων στους αποδεδειγμένους ή πιθανούς (όταν υπάρχουν βάσιμες υποψίες) υπαίτιους.

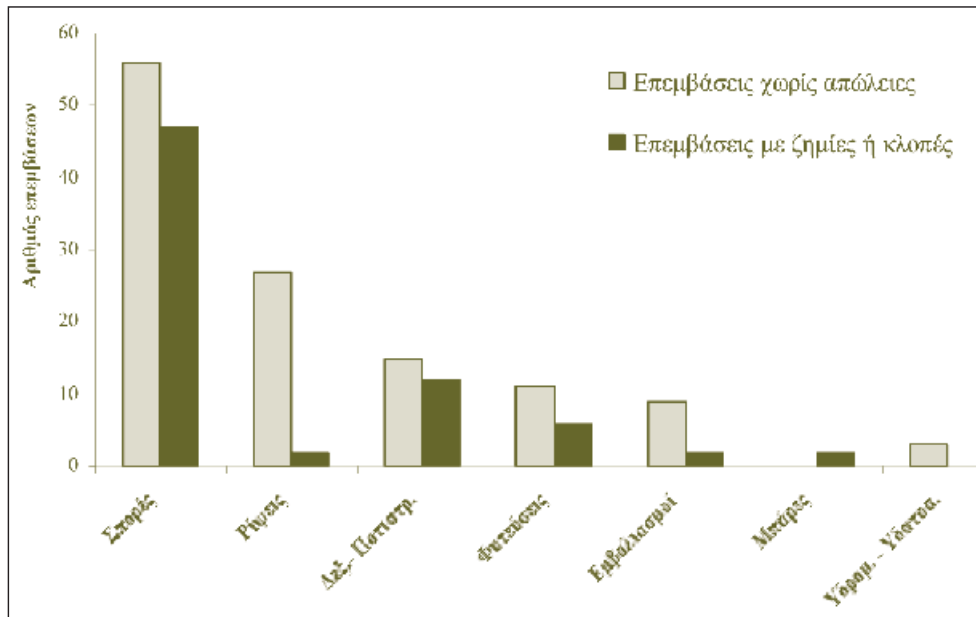

Πίνακας 2. Ποσό που δαπανήθηκε (€) από τις κυνηγετικές οργανώσεις και εκτιμώμενο κόστος από ανθρωπογενείς ζημιές ή κλοπές στα κύρια έργα βελτίωσης ενδιαιτήματος, στην αντίστοιχη χρήση γης, κατά την τετραετία 2006-2009 στη Μακεδονία και Θράκη. Δ: δαπάνη, Ζ: ζημία ή κλοπή.

Χρήση γης	Σπορές		Ρίψεις τροφής		Δεξαμενές ποτίστρες		Φυτεύσεις		Εμβολιασμοί		Μπάρες		Υδρομαστ., υδατοσυλλ.		Ζ (%)
	Δ	Ζ	Δ	Ζ	Δ	Ζ	Δ	Ζ	Δ	Ζ	Δ	Ζ	Δ	Ζ	
Ποτιστ. καλλιέργ.	21.240	3.300													15,5
Ξηρικές καλλιέργ.	209.985	20.190			2.800		4.000	4.000							11,2
Λιβάδι	101.884	11.650	19.848	1.000	44.990	10.500	9.500		14.500	1.000			4.000		12,7
Δάσος	50.311	6.150	41.028		12.399	4.000	23.710	3.030	3.150		10.000	6.100	1.500		13,6
Σύνολο	383.420	41.290	60.876	1.000	60.189	14.500	37.210	7.030	17.650	1.000	10.000	6.100	5.500		12,3
Z (%)	10,8		1,6		24,1		18,9		5,7		61,0		0		

Μεταξύ των χρήσεων γης (Πίνακας 2), και όπου το επέτρεπε το μέγεθος του δείγματος, δεν βρέθηκε σημαντική διαφορά στο ποσοστό του έργου που καταστράφηκε ή κλάπηκε ($F_{2,156}=0,430$, $P=0,540$). Μεταξύ των διαφόρων έργων το ποσοστό των ζημιών δεν ήταν το ίδιο ($F_{4,182}=4,764$, $P=0,001$). Σοβαρό είναι το ποσοστό των ζημιών στις δεξαμενές, ποτίστρες και φυτεύσεις, και διαφέρουν σημαντικά από τα μικρά ποσοστά ζημιών στις ρίψεις τροφής ($P<0,006$, Έλεγχος του Tukey). Στις ρίψεις δεν ήταν εύκολη η διαπίστωση των ζημιών αλλά ούτε και η πρόκλησή τους, καθώς πρόκειται για διασπαρμένους σπόρους σιτηρών. Ενδιάμεσα ήταν τα ποσοστά ζημιών των σπορών και εμβολιασμών ($P>0,05$, Έλεγχος του Tukey). Όσον αφορά τα έργα που δεν συμπεριλήφθησαν στη στατιστική ανάλυση, στις μπάρες το εκτιμώμενο κόστος των ζημιών ανήρθε στο 61% της δαπάνης, ενώ αντίθετα στις υδρομαστεύσεις και υδατοσυλλογές δεν αναφέρθηκαν ζημιές.

Τα επτά έργα βελτίωσης ενδιαιτημάτων αποτελούνται από 192 διαφορετικές επεμβάσεις (Εικόνα 2). Αναλογικά περισσότερες επεμβάσεις με απώλειες αναφέρονται στις μπάρες, στις σπορές, στις δεξαμενές και στις ποτίστρες. Ακολουθούν οι φυτεύσεις και οι εμβολιασμοί, ενώ σπάνια αναφέρονται ζημιές στις ρίψεις τροφής και καθόλου στις υδρομαστεύσεις και

Εικόνα 2. Αριθμός επεμβάσεων για κάθε έργο βελτίωσης ενδιαιτημάτων και κατάταξή τους σύμφωνα με το εάν υπέστησαν ή όχι ζημιές ή κλοπές.

στις υδατοσυλλογές. Σε σύγκριση λοιπόν με το ποσοστό του κόστους ζημιάς διαπιστώνεται πως οι σπορές αν και υφίστανται συχνά ζημιές αυτές δεν καταστρέφουν σε μεγάλο βαθμό ή ολοκληρωτικά το έργο όπως συμβαίνει με τις μπάρες, τις δεξαμενές και τις ποτίστρες.

Τα περισσότερα χρήματα δαπανήθηκαν για σπορές μικρόσπερων ποικιλιών ηλίανθου με σκοπό να εξασφαλιστεί, εποχιακά, τροφή στο τρυγόνι και στον αγριόχοιρο. Η επιλογή του φυτού αυτού οφείλεται στην εύκολη εγκατάσταση και στις περιορισμένες ζημιές από αγροτικά ζώα όπως διαπιστώθηκε από τους συγγραφείς. Πράγματι, το εκτιμώμενο ποσό της ζημιάς ανέρχεται στο 5,3% του ποσού που δαπανήθηκε για την καλλιέργεια αυτή.

Η δεύτερη επιλεγόμενη σπορά είναι τα χειμερινά σιτηρά, σε μείξη ή όχι, με βίκο. Συνήθως η σπορά αυτή έχει περισσότερα οφέλη για την άγρια πανίδα από τη σπορά ηλίανθου καθώς προσφέρει βοσκήσιμη ύλη και σπόρους (Henderson et al. 2004). Ωστόσο, οι ζημιές από αγροτικά ζώα ανέρχονται στο 22,3%. Αυτό θα πρέπει να αποδοθεί στην υψηλότερη προτίμηση των αγροτικών ζώων για τα φυτά αυτά και στη μεγαλύτερη βλαστητική περίοδο σε σύγκριση με τον ηλίανθο. Σε μικρότερο βαθμό σπάρθηκαν αραβόσιτος και λιβαδικά φυτά χωρίς να αναφερθούν ζημιές καθώς και τριφύλλι και πατάτα με ζημιές που ανέρχονται από 17% έως 30%.

Συμπεράσματα

Η εκτίμηση του κόστους των ζημιών ανήρθε σε 70.920€, δηλαδή στο 12,3% της συνολικής δαπάνης των κυνηγετικών οργανώσεων για βελτίωση ενδιαιτημάτων στη Μακεδονία και Θράκη. Κύριοι υπαίτιοι των ζημιών ή κλοπών ήταν κτηνοτρόφοι. Οι ζημιές και κλοπές αναμένεται να ήταν πολύ μεγαλύτερες αν δεν υπήρχε ενημέρωση των κτηνοτρόφων και δεν επιλέγονταν έργα λιγότερο ευάλωτα ή περιοχές και θέσεις όπου τα έργα διέτρεχαν μικρότερο κίνδυνο.

Οι ζημιές και κλοπές περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της βελτίωσης ενδιαιτημάτων ή ακόμα και αποτρέπουν την περαιτέρω εφαρμογή της. Κάτι τέτοιο συνέβη με την εγκατάσταση δεξαμενών σε λιβαδικές εκτάσεις του Ν. Θεσσαλονίκης, όπου η προσπάθεια εγκαταλείφθηκε.

Το ανωτέρω πρόβλημα θα μπορούσε να περιοριστεί εάν ο πολύ-λειτουργικός ρόλος των οικοσυστημάτων λαμβανόταν σοβαρά υπόψη ώστε όλες οι χρήσεις, μεταξύ αυτών και η θήρα, εντάσσονταν στη διαχείριση. Στην εργασία αυτή αποδείχθηκε πως το κοινόχρηστο καθεστώς βόσκησης δεν αποτελεί τροχοπέδη μόνο για την εφαρμογή της λιβαδοπονίας (Παπαναστάσης 2001, Μακέδος 2001) αλλά και της θηραματοπονίας. Σύμφωνα με

τον Παπαναστάση (2001) ο κτηνοτρόφος θα πρέπει να χρησιμοποιεί μια συγκεκριμένη λιβαδική μονάδα, ώστε και ατομικό ενδιαφέρον να υπάρχει, αλλά και ο έλεγχος της χρήσης να είναι εφικτός.

Αναγνώριση βοήθειας

Ευχαριστίες εκφράζονται στα μέλη των διοικητικών συμβουλίων των κυνηγετικών συλλόγων και στους θηροφύλακες για τη συμβολή τους στην απογραφή των έργων.

Βιβλιογραφία

- Game Conservancy, 1994. Game and Shooting Crops. BAS Printers Limited, Hampshire, UK. 99 pp..
- Genghini, M. and Capizzi D. 2005. Habitat improvement and effects on brown hare (*Lepus europaeus*) and roe deer (*Capreolus capreolus*): a case study in northern Italy. Wildl. Biol. 11: 319-329.
- Henderson, I.G., J.A. Vickery, and N. Carter. 2004. The use of winter bird crops by farmland birds in lowland England. Biol. Conserv. 118: 21-32.
- Λογοθέτου, Α. 2005. Γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα και κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής, σελ. 51–64. Δασογεωργικά Συστήματα Χρήσης Γης, τεχνικές και κοινωνικοπολιτικές απόψεις (Κ.Θ. Μαντζανάς και Β.Π. Παπαναστάσης, εκδότες). Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας. Θεσσαλονίκη 2005, Εργαστήριο Λιβαδικής Οικολογίας Α.Π.Θ., Δημ. Νο 2.
- Μακέδος, Ι. 2001. Προβλήματα από την άσκηση της λιβαδοπονίας στο χώρο της Μακεδονίας, σελ. 285-292. Η λιβαδοπονία στο κατώφλι του. 21^{ου} αιώνα (Θ. Παπαχρήστου και Ο. Ντίνη – Παπαναστάση, εκδότες). Πρακτικά 2^{ου} Πανελλήνιου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. Ιωάννινα 4-6 Οκτωβρίου 2000. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία, Δημ. Νο 9.
- Μπίρτσας, Π., Σώκος Χ., Γκάσιος Α., Καλαιτζής Χ. και Κ. Σκορδάς. 2010. Η θήρα ως εναλλακτική καλλιέργεια: η περίπτωση της βελτίωσης ενδιαιτημάτων στην Κεντρική Μακεδονία. 14^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο, Ελληνική Δασολογική Εταιρεία, Πάτρα 1–4 Νοεμβρίου 2009 (υπό εκτύπωση).
- Παπαναστάσης, Β.Π. 2001. Μισός αιώνας λιβαδοπονίας στην Ελλάδα: συμπεράσματα και προοπτικές, σελ. 9-19. Η λιβαδοπονία στο κατώφλι του. 21^{ου} αιώνα (Θ. Παπαχρήστου και Ο. Ντίνη – Παπαναστάση, εκδότες). Πρακτικά 2^{ου} Πανελλήνιου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. Ιωάννινα 4-6 Οκτωβρίου 2000. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία, Δημ. Νο 9.

- Sage, R.B., Parish, D.M.B., Woodburn, M.I.A. and P.G.L. Thompson. 2005. Songbirds using crops planted on farmland as cover for game birds. Eur. J. Wildl. Res. 51, 248–253.
- Σφουγγάρης, Α. και Α. Γκαραβέλης. 2006. Χαρτογράφηση της εξάπλωσης και χωρική ανάλυση του ενδιαιτηματος του λαγού (*Lepus europaeus*) στη Θεσσαλία, σελ. 267-272. Λιβαδοπονία ξηροθερμικών περιοχών (Β. Παπαναστάσης και Ζ. Παρίση, εκδότες). Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. Ηράκλειο 1-3 Νοεμβρίου 2006. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία, Δημ. Νο 13.
- Σώκος, Χ.Κ., Κ.Ε. Σκορδάς και Π.Κ. Μπίρτσας. 2002. Αξιολόγηση της θήρας και διαχείριση του λαγού (*Lepus europaeus*) στα λιβαδικά οικοσυστήματα, σελ. 131–139. Λιβαδοπονία και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών (Π. Πλατής και Θ. Παπαχρήστου, εκδότες). Πρακτικά 3^{ου} Πανελλήνιου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου. Καρπενήσι 4–6 Σεπτεμβρίου 2002. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία, Δημ. Νο 10.
- Θωμάδης, Χ., Καραμπιτζάκης Θ., Λογοθέτης Γ. και Γ. Χριστοφορίδου. 1996. Τεχνικός Οδηγός Βελτίωσης Βιοτόπων. Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης.
- Vavra, M., M. J. Wilus, and D.P. Sheehy. 1999. Livestock - big game relationships: conflicts and compatibilities In: K. L. Launchbaugh, K. D. Sanders, and J. C. Mosely [eds.]. Grazing behavior of livestock and wildlife. Station Bulletin 70. Moscow, ID: University of Idaho. p 130-136.
- Zar, J.H., 1996. Biostatistical Analysis. Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.

ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ ΚΑΡΠΟΦΟΡΩΝ ΔΕΝΤΡΩΝ

Εμβολιασμός είναι η ένωση δυο φυτών, με σκοπό το σχηματισμό ενός νέου φυτού, που θα έχει τα καλύτερα χαρακτηριστικά των δυο φυτών, από τα οποία προήρθε.

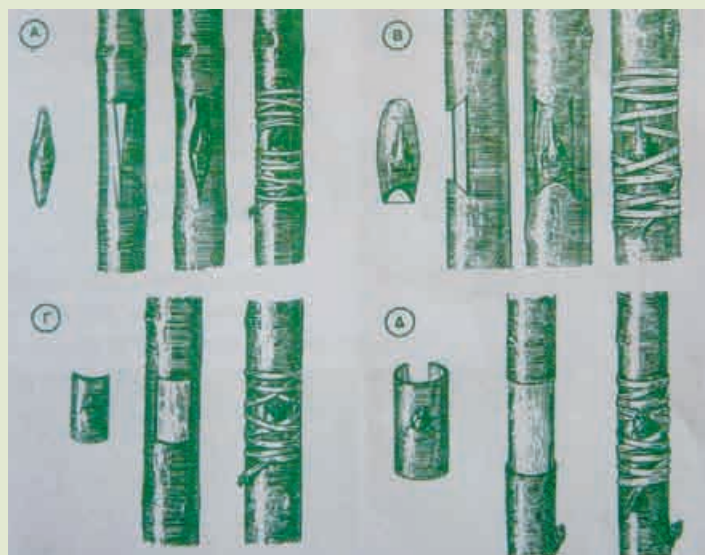
Ο εμβολιασμός είναι μια πολύ παλιά τέχνη και εφαρμόζεται από τον άνθρωπο, από τα χρόνια της αρχαιότητας.

Η επιτυχία του εξαρτάται από: τη συμβατότητα των δυο φυτών(υποκειμένου-εμβόλιου), από την εποχή συλλογής και προετοιμασίας του υλικού, που θα πρέπει να είναι η καταλληλότερη, ανάλογα με το κλίμα της περιοχής και από τη σωστή χρήση των εργαλείων και των υλικών. Ιδιαίτερα σημαντικό κατά τον εμβολιασμό είναι το εύρος της θερμοκρασίας το οποίο πρέπει να είναι μεταξύ 15 και 35 βαθμών Κελσίου.

Ο εμβολιασμός διακρίνεται σε δυο μεγάλες κατηγορίες: τον ενοφθαλμισμό (μπόλιασμα όπου το εμβόλιο ή μπόλι είναι τεμάχιο φλοιού με οφθαλ-

Μέθοδοι εμβολιασμού

A. Ενοφθαλμισμός

Διάφορα είδη ενοφθαλμισμού: (Α) Ασπιδωτός, (Β) Ασπιδωτός με ξύλο, (Γ) Πλακίτης, (Δ) Δακτυλιωτός

Πέτρος Πλατής
Δασολόγος
Θηραματοπόνος

Υπόφλοιος εγκεντρισμός σε μεγάλης ηλικίας λεμονιά

μό από άλλο δέντρο-μπόλιασμα στο «μάτι») και στον εγκεντρισμό(μπόλιασμα όπου το μπόλι αποτελείται από κομμάτι νεαρού βλαστού με μερικά μάτια-μπόλιασμα με «κεντράδι»).

Σε κάθε μια κατηγορία υπάρχουν πλήθος παραλλαγών, οι οποίες εφαρμόζονται σε διαφορετικές εποχές και διαφορετικά δέντρα.

Δέσιμο με πλαστική ταινία υπόφλοιον εγκεντρισμού

ΚΟΥΝΟΥΠΟΨΑΡΟ (GAMBUSSIA AFFINIS)

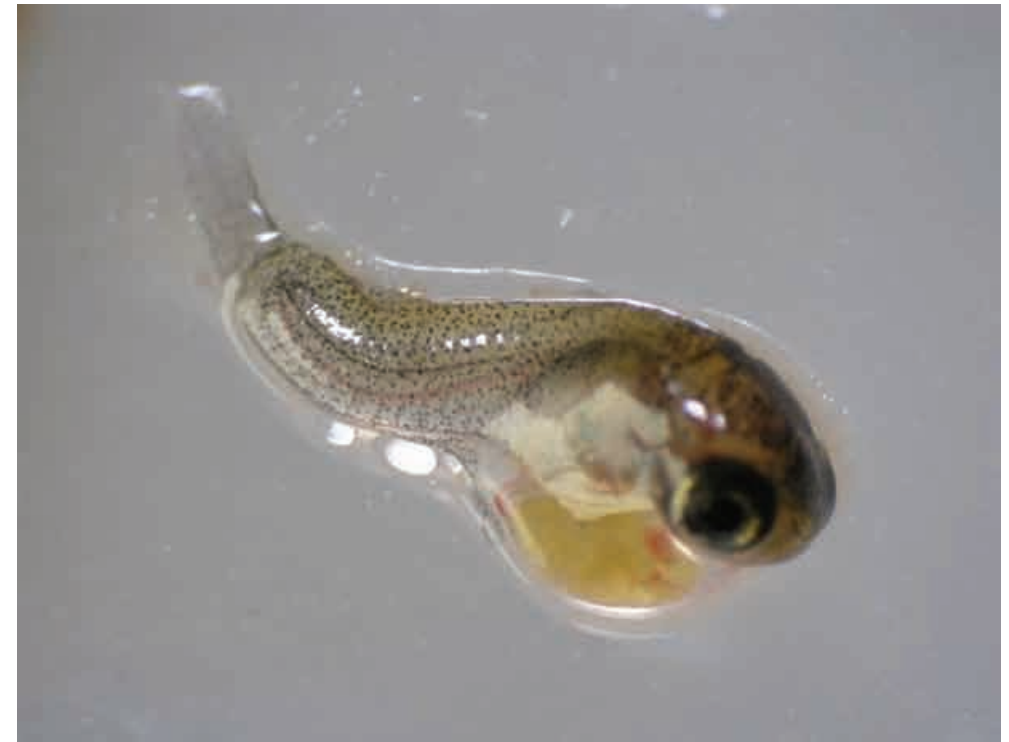
Το Κουνουπόψαρο (*Gambusia affinis*), ανήκει στην οικογένεια Poeciliidae. Το είδος αυτό είναι ξενικό και εισήχθη στην Ευρώπη από τις νότιες πολιτείες των ΗΠΑ και γενικά συναντάται στην ευρύτερη περιοχή της κεντρικής Αμερικής. Η εισαγωγή του στην Ευρώπη και κατ' επέκταση στην χώρα μας, έγινε με σκοπό την βιολογική καταπολέμηση των κουνουπιών. Προτιμά να ζει σε ήρεμα ρηχά νερά, βάλτους, λίμνες, με σχετικά καλή διαύγεια και πλούσια υδροβία βλάστηση όπου εκμεταλλεύεται την άφθονη τροφή και την προστασία από τους θηρευτές.

Από διαχειριστικής πλευράς το είδος παρουσιάζει ορισμένα θετικά όσο και αρνητικά στοιχεία. Αποτελεί σημαντική πηγή τροφής για πολλά είδη ορνιθοπανίδας, αλλά ταυτόχρονα αποτελεί σοβαρό ανταγωνιστή για ενδημικά είδη ψαριών. Επιβιώνει και αναπαράγεται σε νερά με εύρος θερμοκρασίας από 4,5 °C μέχρι 40 °C.

Το μήκος των ώριμων ατόμων κυμαίνεται μεταξύ 2 και 6 cm. Παρουσιάζει φυλετικό διμορφισμό με τα θηλυκά να είναι μεγαλύτερα των αρσενικών (Εικ.1).

Εικόνα 1. Θηλυκό λίγο πριν γεννήσει και αρσενικό με χαρακτηριστικό το γονοπόδιο

Εικόνα 2. Ιχθύδιο μερικών λεπτών, χαρακτηριστικός ο λευθοφόρος σάκος

Στα χαρακτηριστικά του είδους είναι η προς τα πάνω κλίση του στόματος το οποίο δεν καλύπτεται από τα πλάγια. Το ραχιαίο πτερύγιο βρίσκεται προς το πίσω μέρος του σώματος, με την αρχή του πίσω από το εδρικό. Το ουραίο πτερύγιο είναι σχήματος στρογγυλού. Φέρει 7 μαλακές ακτίνες στο ραχιαίο πτερύγιο, 6 στο εδρικό και 6 σε κάθε θωρακικό, ενώ έχει 27 – 30 λέπια στη δυσδιάκριτη πλευρική γραμμή. Οι πρώτες ακτίνες του εδρικού πτερυγίου των ώριμων αρσενικών ατόμων είναι ιδιαίτερα επιμηκισμένες και λειτουργούν ως όργανα γονιμοποίησης του θηλυκού (γονοπόδιο – Εικ.1).

Το ψάρι *Gambusia affinis* ανήκει στα ωοζωοτόκα είδη, το έμβρυο επωάζεται και εκκολάπτεται στη κοιλιά του θηλυκού πριν απελευθερωθεί στο νερό. Η γονιμοποίηση των αυγών γίνεται μέσα στο σώμα του θηλυκού, ενώ στα αρσενικά οι πρώτες ακτίνες του εδρικού πτερυγίου έχουν μετασχηματιστεί σε ένα μακρύ λεπτό όργανο μεταφοράς σπέρματος (γονοπόδιο). Τα θηλυκά έχουν μία κύστη στην οποία συλλέγουν και διατηρούν το σπέρμα ζωντανό. Αρκετές παρτίδες αυγών μπορούν να γονιμοποιηθούν

από σπερματοζωάρια προερχόμενα από μία μόνο λήψη σπέρματος. Η αναπαραγωγική περίοδος είναι από τον Μάιο έως και τον Σεπτέμβριο. Τα θηλυκά παρουσιάζουν 3 – 4 ωοτοκίες ανά έτος, γεννούν 40 με 100 ιχθύδια κάθε φορά (Εικ.2). Τα νεαρά ιχθύδια που γεννιούνται στην αρχή της άνοιξης, ωριμάζουν και μπορούν να γεννήσουν μέχρι το τέλος της αναπαραγωγικής περιόδου. Το *Gambusia* φτάνει σε γεννητική ωριμότητα όταν το μήκος του πλησιάζει στα 2,5 cm. Πολύ λίγα άτομα επιβιώνουν πέρα των δύο ετών.

Είναι τρομερά ανθεκτικό ψάρι, προσαρμόζεται πάρα πολύ εύκολα σε περιβάλλοντα με αντίξοες συνθήκες όπως αυξημένη αλατότητα, θολότητα κ.λ.π.. Επίσης είναι πολύ περίεργο, λαίμαργο, επιθετικό και παρουσιάζει σχεδόν σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης του έντονα κανιβαλισμό. Το θηλυκό προσπαθεί να γεννήσει τα μικρά του μέσα σε πυκνή υδρόβια βλάστηση ώστε να τα προστατέψει από διάφορους θηρευτές αλλά κυρίως από τα υπόλοιπα κουνουπόψαρα. Μετά την πάροδο μερικών ωρών τα μικρά κινδυνεύουν και από το ίδιο το θηλυκό.

Αυτή η έντονη επιθετικότητά τους τα έχει καταστήσει ως ρυθμιστές στους πληθυσμούς των κουνουπιών σε ελώδεις περιοχές. Την τροφή του αποτελούν κυρίως προνύμφες εντόμων, καρκινοειδή, ζωοπλαγκτόν και φύκη. Τα κουνουπόψαρα συνήθως τοποθετούνται σε τεχνητές λίμνες, σε αποστραγγιστικές τάφρους, έλη και γενικά σε υδάτινα συστήματα με μικρό όγκο νερού.

Σε αυτές τις συνθήκες έχουν αποδειχθεί καταπληκτικοί θηρευτές προνυμφών κουνουπιών. Ο αριθμός των προνυμφών κουνουπιών που μπορεί να καταναλώσει ένα κουνουπόψαρο την ημέρα εξαρτάται από το μέγεθός του (από 100 έως 1000 προνύμφες σε 24 ώρες). Γι' αυτό και χρησιμοποιείται στην βιολογική καταπολέμηση κουνουπιών υπό κάποιους όρους (Ι. Λεονάρδος).

Σε συνθήκες αιχμαλωσίας δηλαδή σε τεχνητή λίμνη ή σε ενυδρείο, το κουνουπόψαρο προσαρμόζεται εύκολα χωρίς ιδιαίτερες απαιτήσεις τόσο στο χώρο διαβίωσης όσο και στο είδος της τροφής που του παρέχεται. Φυσικά όταν πρόκειται για περιορισμένο χώρο δεν τίθεται θέμα συμβίωσης με άλλο είδος καθώς πρέπει στο συγκεκριμένο χώρο να τοποθετούμε μόνο κουνουπόψαρα.

Αν επιθυμούμε τον πολλαπλασιασμό τους, τότε η αναλογία αρσενικών και θηλυκών πρέπει να είναι 1 προς 4. Συνήθως τους αρέσει να κολυμπούν ασταμάτητα στην επιφάνεια του νερού κυνηγώντας και δοκιμάζοντας οτιδήποτε πέφτει σε αυτό. Σε ελεγχόμενες συνθήκες ζούνε έως και τρία χρόνια.

ΝΤΟΥΝΕΚΙΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑ ΕΠΙΔΕΙΞΕΩΝ

Οι πρόγονοι των οικόσιτων περιστεριών είναι αναμφίβολα τα άγρια είδη των περιστεριών που ανήκουν στην οικογένεια Columbidae.

Στις μέρες μας υπάρχουν πάρα πολλές ποικιλίες-ράτσες περιστεριών που απαντώνται σε όλο τον κόσμο. Από το κοινό περιστέρι των πόλεων και των χωριών μέχρι εξειδικευμένες ράτσες, που διαχωρίζονται είτε λόγω των ιδιαίτερων μορφολογικών τους χαρακτηριστικών(περιστέρια ομορφιάς), είτε λόγω συγκεκριμένων ικανοτήτων τους(περιστέρια επιδείξεων, ταχυδρομικά περιστέρια κ.α).

Τα περιστέρια επιδείξεων που εκτρέφονται κατά κόρον στη χώρα μας ανήκουν σε τρεις βασικές ποικιλίες: α)στις βούτες (περιστέρια που εφορμούν κάθετα με μεγάλη ταχύτητα και από μεγάλο ύψος), β) στα καβακλίδικα (τα οποία κάνουν τούμπες προς τα πίσω) και γ) στα ντουνέκια (τα οποία διαγράφουν περιστροφές-σβούρες κατά τη κάθοδο).

Σε όλες τις παραπάνω ποικιλίες περιστεριών υπάρχει μεγάλη παράδοση και ιδιαίτερη κουλτούρα στη χώρα μας και σε πολλές άλλες χώρες, με έντονο το φαινόμενο του συναγωνισμού και του θεάματος.

Ιδιαίτερα στη κεντρική και βόρειο Ελλάδα υπάρχουν πάρα πολλοί «περιστεράδες», οι οποίοι έχουν αναπτύξει ένα εκτεταμένο δίκτυο και προωθούν την εξέλιξη και βελτίωση των χαρακτηριστικών και ικανοτήτων των περιστεριών επιδείξεων. Παράλληλα, έρχονται σε επαφή με εκτροφείς από άλλες χώρες, κυρίως Βαλκανικές (π.χ Σερβία) και ανταλλάζουν απόψεις, μόδες και φυσικά γενετικό υλικό.

Η Θεσσαλονίκη ήταν ανέκαθεν και εξακολουθεί να είναι το κέντρο των «περιστεράδων», ιδίως αυτών που ασχολούνται με τα ντουνέκια. Παλαιότερα η πόλη είχε πολλά καταστήματα που πουλούσαν αποκλειστικά ντουνέκια, τα λεγόμενα «καπάνια».

Στη ποικιλία αυτή (ντουνέκια) κυριαρχεί το ασπρόμαυρο χρώμα στα περιστέρια, αλλά περιλαμβάνει και πολλούς άλλους χρωματισμούς και συνδυασμούς χρωμάτων. Κάθε χρωματισμός έχει τη δική του ονομασία.

Μαβί

Πέτρος Χ. Πλατής
Δασολόγος
Θηραματοπόνος

Αριστερά γκιουλί, δεξιά γαλάτσι

Καραγαλάτσα με νεοσσούς

Πολλές ονομασίες είναι στα τούρκικα, μιας και η ράτσα αυτή φαίνεται πως ξεκίνησε από το Βυζάντιο και συνέχισε να υπάρχει και κατά τη τουρκοκρατία και μέχρι τις μέρες μας. Εξάλλου, το αντιπροσωπευτικό δείγμα (ασπρόμαυρος χρωματισμός) ονομάζεται «γαλάτσι», κάτι που προδίδει ίσως τη καταγωγή του, από τη γνωστή συνοικία της Κωνσταντινούπολης.

Τα ντουνέκια, διαχωρίζονται και αυτά σε δυο τουλάχιστον κατηγορίες, ανάλογα με το στυλ που έχουν κατά τη κάθοδό τους μετά από ελεγχόμενη πτήση. Έτσι υπάρχουν οι «πόστες», ντουνέκια που πετάνε πολύ ψηλά και η πτήση τους μπορεί να διαρκεί αρκετές ώρες, τα οποία κατά τη κάθοδό τους διαγράφουν λίγες περιστροφές γύρω από τον εαυτό τους με το κεφάλι προς τα κάτω.

Μια δεύτερη κατηγορία που είναι η παλαιότερη και μάλλον η γνησιότερη ως προς την αρχική ποικιλία, είναι τα ντουνέκια «γυρίσματος». Αυτά κατά τη κάθοδό τους, η έναρξη της οποίας σηματοδοτείται από τον περιστέρα, διαγράφουν πολλές και γρήγορες περιστροφές γύρω από τον άξονα του σώματός τους.

Σε αυτή τη κατηγορία, τα τελευταία χρόνια, έχει εξελιχθεί και κυριαρχήσει μια υποκατηγορία, τα αποκαλούμενα «σφιχτά», τα οποία περιστρέφονται στη κάθοδο με τα φτερά τους κολλητά στο κορμό του σώματός τους, με τελικό αποτέλεσμα να μειώνεται ο όγκος που καταλαμβάνουν κατά τις περιστροφές.

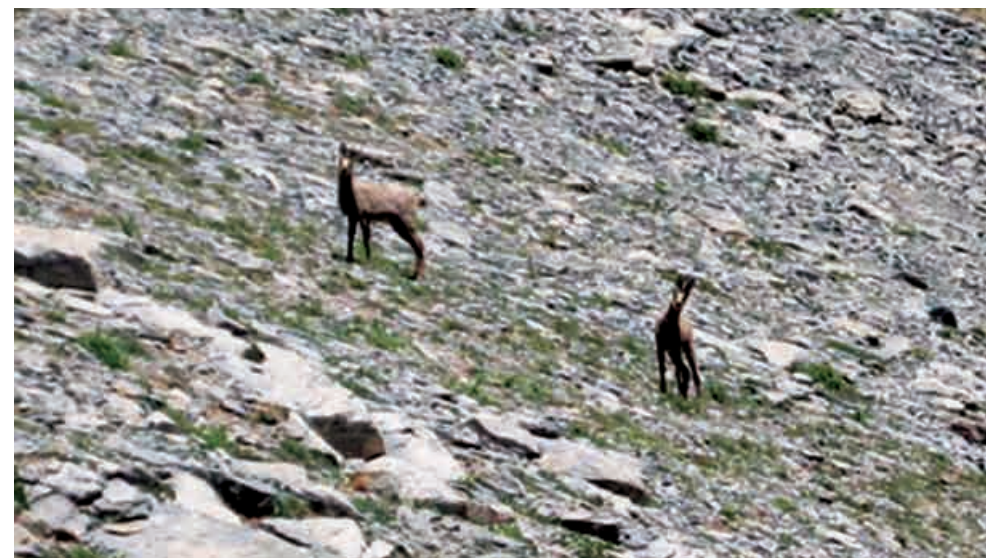
Ανάμεσα στις δυο βασικές κατηγορίες ντουνεκιών, τις πόστες και τα γυρίσματος, υπάρχουν και ενδιάμεσες καταστάσεις και είναι καθαρά θέμα επιλογής και γούστου του εκάστοτε εκτροφέα ντουνεκιών.

Στο διαδίκτυο υπάρχει πληθώρα ιστοσελίδων που ασχολούνται με τα περιστέρια και μπορεί κανείς να δει μέσω βίντεο επιδείξεις, από εκπαιδευμένα περιστέρια, σε όλο τον κόσμο και κυρίως από ντουνέκια.

**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΙ
ΠΛΗΘΥΣΜΟΙ
ΤΟΥ ΑΓΡΙΟΓΙΔΟΥ
(*RUPICAPRA
RUPICARPA
BALCANICA*)
ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ
ΧΩΡΟ**

Σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Σπονδυλόζωων το αγριόγιδο σήμερα ζει στα εξής βουνά: Γκιώνα, Βαρδούσια, Οίτη, Ολυμπο, Γκαμήλα (Τύμφη), Σμόλικα, Ζυγό, Τριγγία, Λύγκο, Γράμμο και Δυτική Ροδόπη. Δεν υπάρχουν αναφορές για την παρουσία του στα βουνά Κόζιακα, Καϊμάκτσαλαν (Βόρας) και Τζένα. Παλαιότερα ζούσε στον Παρνασσό. (Καρανδεινός, 1992). Η κατανομή των Βαλκανικών αγριόγιδων στην Ελλάδα είναι κατακερματισμένη και τα αγριόγινδα συνήθως υπάρχουν σε μικρούς, διάσπαρτους πληθυσμούς λιγότερο από 30 άτομα (M. O. = 18), εντοπίζοντας έτσι την ευαισθησία των ειδών σε όλη την ηπειρωτική χώρα (Papaioannou & Kati, 2007). Ωστόσο, μια περιορισμένη ροή γενετικού υλικού μπορεί να συμβεί, κυρίως μέσω των περιπλανόμενων αρσενικών (Hamr, 1984). Αυτή η ροή είναι δυνατό να συμβεί μόνο μέσα στους υποπληθυσμούς. Οι οποίοι στην Ελλάδα βρίσκονται στη Πίνδο, τη Στερεά Ελλάδα (Ρούμελη), στη Ροδόπη και τον Όλυμπο, ενώ φαντάζει αδύνατο ή εξαιρετικά δύσκολο να υπάρχει ροή και μεταξύ των υποπληθυσμών λόγω της γεωγραφικής απομόνωσης μεταξύ τους.

Σύμφωνα με τους Papaioannou & Kati (2007) νέοι πληθυσμοί αγριόγιδου καταγράφηκαν για πρώτη φορά σε τρεις περιοχές (Κεντρικού Ζαγορίου, Χατζή και Τζένα-Πίνδο), οι οποίοι πληθυσμοί όμως θεωρείται από τους ίδιους πως προϋπήρχαν και δεν αποικήθηκαν πρόσφατα. Η παρουσία επαληθεύτηκε σε 11 περιοχές (Γράμμος, Σμόλικας, Τραπεζίτσα, Τύμφη, Λύγκος-Τσούκα Ρόσσα, Νεμέρτσικα, Βαρδούσια, Γκιώνα, Οίτη, Όλυμπο, Δάσος Φρακτού). Σε 16 περιοχές όπου το είδος θεωρούνταν παρών, κανένα άτομο δεν καταγράφηκε. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, κάτοικοι της περιοχής ανέφεραν το αγριόγινδο παρών σε τέσσερις περιοχές (Κλέφτες-Φλάμπουρο, Περιστέρι-Κακαρδίτσα-Στεφάνι, Τζουμέρκα-Παχτούρι, Γυφτόκαστρο-Χαϊντού), πρόβαλαν αντικρουόμενες αναφορές για έξι περιοχές (Ζυγός, Κοκκινόλακα, Τριγγία, Αυγό, Άγραφα, Βαρνούντας), που η σημερινή παρουσία αγριόγιδου θεωρούνταν ως επισφαλής, και ανέφε-

Αγριόγινδα (*R.r.balcanica*) καλοκαίρι στα αλπικά λιβάδια του Ολύμπου. Πηγή: (Χονδρός Γ.).

ραν το είδος ως εξαφανισθέν σε 6 περιοχές (Βόιο, Ταμπούρι, Βασιλίτσα, Μιτσικέλι, Αχλαδιάς-Τσούκες, Παρνασσός).

Σύμφωνα με τους Adamakopoulos et al., (1997). Hatzirvassanis, (1991), ο συνολικός πληθυσμός στην Ελλάδα υπολογίζεται γύρω στα 300-500 άτομα. Πιο πρόσφατες έρευνες των Papaioannou & Kati (2007), αναφέρουν ότι η τρέχουσα εκτίμηση του συνολικού πληθυσμού αγριόγιδων στην Ελλάδα είναι μεταξύ 477 και 750 άτομα, η οποία είναι και η πιο μικρή σε επίπεδο χώρας στα βαλκάνια. Οι ίδιοι αποδίδουν αυτό το μεγαλύτερο μέγεθος στη πιο εκτεταμένη έρευνά τους παρά σε πραγματική αύξηση του πληθυσμού. Βέβαια στην παραπάνω εκτίμηση δεν περιλαμβάνονται οι τελευταίες μετρήσεις της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας & Θράκης, σε συνεργασία με το Δασαρχείο Δράμας και τον Κυνηγετικό Σύλλογο Δράμας, στην περιοχή του Φρακτού όπου δείχνουν την ύπαρξη περισσότερων από 150 ατόμων (Αδημοσίευτα δεδομένα).

Πιο αναλυτικά, ο πληθυσμός σύμφωνα με τους Papaioannou & Kati 2007:

Στη Βόρεια Πίνδο: Γράμμος 40-50 άτομα (2002), Σμόλικας 20-30 άτομα (2001), Τραπεζίτσα 10-20 άτομα (2002), Τύμφη 120-130 άτομα (2003), Λύγκος-Τσούκα Ρόσσα 15-30 άτομα (2003), Ζυγός 0-10 άτομα (1980-90), Κλέφτες-Φλάμπουρο 1-10 άτομα (1998), Κεντρικό Ζαγόρι 1-10 άτομα (1995).

Στη Κεντρική και Νότια Πίνδο: Περιστέρι-Κακαρδίτσα-Στεφάνι 5-15 άτομα (1998), Τζουμέρκα-Παχτούρι 5-15 άτομα (1998), Κοκκινόλακα 0-5 άτομα (1998), Τριγγία 0-15 άτομα (1980-90), Αυγό 0-10 άτομα (1992), Χατζή 15-20 άτομα (1998), Άγραφα 0-15 άτομα (1999).

Γιάννης Χονδρός¹

Περιγλής Μπίτσας^{1,2}

¹ Εργαστήριο Άγριας Πανίδας,
Τμ. Δασοπονίας

& Δ.Φ.Π., ΤΕΙ Λάρισας

² Κυνηγετική Ομοσπονδία
Μακεδονίας & Θράκης

Πίνακας 1. Πληθυσμοί αγριόγιδου σε 6 ορεινά συγκροτήματα

(Πηγή: Σφουγγάρης και Γιαννακόπουλος, 2004)

Γράμμος	50-60
Σμόλικας -Κλέφτες	40-60
Τύμφη -Κοζιάκος	90-130
Αυγό	25-35
Νεμέρτσικα	15-20
Περιοτέρι	15-20

Στη Στερεά Ελλάδα (Ρούμελη): Βαρδούσια 10 άτομα (1999), Γκιώνα 70-100 άτομα (1999), Οίτη 10-30 άτομα (1999).

Στη Ροδόπη: Παρθένο Δάσος Φρακτού 60-65 άτομα (1998), Γυφτόκα-στρο-Χαϊντού 10-30 άτομα (1998).

Στον Όλυμπο: 60-100 άτομα (1999).

Επίσης υπάρχουν και οι πληθυσμοί κατά μήκος των βόρειων συνόρων που πιθανώς επικοινωνούν με πληθυσμούς από την Αλβανία (Νεμέρτσικα 15 άτομα (1994)), και Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Τζένα-Πίνοβο 10-15 άτομα (1999) και Βαρνούντας 0-5 άτομα (1994)).

Έρευνα των Σφουγγάρη και Γιαννακόπουλου (2004) που πραγματοποιήθηκε στην περιφέρεια της Ηπείρου έδειξε ότι οι πληθυσμοί 6 ορεινών συγκροτημάτων κυμαίνονται από 250 έως 325 άτομα. Στον παρακάτω πίνακα φαίνονται οι εκτιμήσεις των πληθυσμών.

Σύμφωνα με τους Γιαννακόπουλο και Γκούμας (1997), στο ελληνικό τμήμα της οροσειράς της Ροδόπης, το είδος εξαπλώνεται σε 2 κυρίως περιοχές: α) στην περιοχή του Παρθένου δάσους Φρακτού του Ν. Δράμας β) στην ευρύτερη περιοχή της Κούλας των Ν. Δράμας και Ξάνθης και σύμφωνα με τους Τσαχαλίδη και συν (2006) και στην ενδιαμέση αυτών περιοχή.

Η πρώτη προσπάθεια καταγραφής στην οροσειρά της Ροδόπης πραγματοποιήθηκε το 1991 με εκτίμηση 30-40 άτομα (Xatzirvassanis, 1991). Το 1994 ξεκίνησε δεύτερη προσπάθεια με μεγαλύτερη ένταση δειγματοληψίας (4,5 έτη έρευνας από 2 παρατηρητές) και ολοκληρώθηκε το 1998 με εκτίμηση του πληθυσμιακού μεγέθους μόνο στην περιοχή του Παρθένου στα 65-75 άτομα (Γιαννακόπουλος και Γκούμας, 1998). Στη συνέχεια η έρευνα επεκτάθηκε ανατολικότερα του Παρθένου δάσους με την καταγραφή νέας ομάδας αποτελούμενης από 20-30 άτομα (Γιαννακόπουλος και Γκούμας αδημ. Στοιχεία. Sfougaris et al., 1999). Στα πλαίσια της ΕΠΜ Ροδόπης η

εκτίμηση στην περιοχή του Παρθένου το 1999 ήταν 65 άτομα. (Παπαιωάννου, 1999). Το 2004-2005 έγινε επανάληψη της έρευνας σε όλη την οροσειρά και καταγράφηκαν 80-90 στην περιοχή του Παρθένου και 25-38 άτομα στο ανατολικό τμήμα (Τσαχαλίδης και συν, 2006).

Βιβλιογραφία

- HAMR J (1984). Home range sizes of male chamois (*Rupicapra rupicapra*) in the Tyrolean Alps, Austria. Acta Zoologica, 171 : 293-296.
- HATZIRVASSANIS V (1991). The status of chamois (*R. r. balcanica*) in Greece. Biologia Gallo-hellenica, 18 : 31-44.
- PAPAIOANNOU H (1991). The chamois (*R. rupicapra*) in the Epirus mountains. Biologia Gallo-hellenica, 18 : 53-66.
- Papaioannou H. & Kati V. Current status of the Balkan chamois (*Rupicapra rupicapra balcanica*) in Greece : Implications for conservation. Belg. J. Zool., 137 (1) : 33-39 January 2007
- Sfougaris A., Gianakopoulos A., H. Goumas, E. Tsachalidis. 1999. "Status and management needs of a chamois population from Rodopi mountains, NE Greece." Caprinae News, May 1999: 4-5
- Sfougaris A., A. Giannakopoulos, H. Goumas, N. Koutsikos. 2003. Conservation of low and isolated Balkan chamois (*Rupicapra rupicapra balcanica*) populations in Epirus region, western Greece. 26th Congress of International Union of Game Biologists "Integrating wildlife with people" and 10th International Perdix Symposium, Sept. 1-6, 2003, Braga, Portugal.
- Sfougaris A., E. Tsachalidis, A. Giannakopoulos, T. Pardalidis. 1999. Research on the ecology and management of the wild boar (*Sus scrofa*), roe deer (*Capreolus capreolus*), red deer (*Cervus elaphus*) and Balkan chamois (*Rupicapra rupicapra balcanica*) in Epirus, Greece. Proc. of the 24th Congress of International Union of Game Biologists, Sept. 20-24, 1999 Thessaloniki, Greece.
- Sfougaris A., E. Tsachalidis, A. Giannakopoulos, and H. Goumas, 1999. Habitat use by the Balkan chamois (*Rupicapra rupicapra*) in the west Rodopi Mountains, NE Greece. 8th International Congress on the Zoogeography and Ecology of Greece and Adjacent Regions (ICZEGAR), Hellenic Zoological Society, May 17-21, 1999, Kavala, Greece.
- Γιαννακόπουλος Α. και Γκούμας Η. 1997. Μελέτη της βιολογίας και οικολογίας του Αγριόγιδου (*Rupicapra rupicapra balcanica*) στην οροσειρά της Ροδόπης. Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Καβάλας, Τμήμα Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, Παράρτημα Δράμας.
- Τσαχαλίδης Ε., Σφουγγάρης Α., Π. Μπίρτσας και Α. Γιαννακόπουλος. 2006. Παρούσα κατανομή και πληθυσμός του αγριόγιδου (*Rupicapra rupicapra balcanica*) στην Οροσειρά της Ροδόπης». Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Ελληνικής Οικολογικής Εταιρείας και Ελληνικής Ζωολογικής Εταιρείας «Οικολογία και Διατήρηση της βιοποικιλότητας». Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ιωάννινα, 16-19 Νοεμβρίου 2006.
- Σφουγγάρης Α., Γιαννακόπουλος Α., Γκούμας Η. και Τσαχαλίδης Ε. 2004. Η χρήση του ενδιαιτήματος από το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*) στην οροσειρά της Ροδόπης. 4ο Λιβαδοπονικό Συνέδριο "Λιβάδια των πεδινών και ημιορεινών περιοχών: Μοχλός ανάπτυξης της υπαίθρου", Βόλος, 10-12 Νοεμβρίου 2004. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία και Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Σφουγγάρης Α. και Γιαννακόπουλος Α. 2004. Σχέσεις πληθυσμού και παραμέτρων του ενδιαιτήματος για το αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*), το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*) και τον αγριόχοιρο (*Sus scrofa*) στην Ήπειρο. 1ο ετήσιο συνέδριο Ελληνικής Ζωολογικής Εταιρείας, Ένωσης Ελλήνων Οικολόγων, Τμήμα Περιβάλλοντος Πανεπιστημίου Αιγαίου. Μυτιλήνη 18-21 Νοεμβρίου 2004

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εδρα: Αθήνα
Ταχ.Δ/ση: Φωκίωνος 8 & Ερμού, τκ:10563, Αθήνα
Τηλ: 210 3231 271
Φαξ: 210 3222 755
Web: www.ksellias.gr Mail: info@ksellias.gr

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΕΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΕΣ

Α' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Εδρα: Χανιά
Ταχ.Δ/ση: Πειραιώς 1-5 (Κτίριο Πλάζα, 4ος όροφος), τκ:73131, Χανιά
Τηλ: 28210 98147
Φαξ: 28210 98112
Web: Αναμένεται Mail: akokd@otenet.gr

Β' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΥΣ

Εδρα: Μυτιλήνη
Ταχ.Δ/ση: Βουρνάζων 10, τκ:81100, Μυτιλήνη
Τηλ: 22510 25259, 43185
Φαξ: 22510 43185
Web: Αναμένεται Mail: bkoa@otenet.gr

Γ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Εδρα: Πάτρα
Ταχ.Δ/ση: Κανάρη 22-24, τκ:26222, Πάτρα
Τηλ: 2610 361671 - 72
Φαξ: 2610 346614
Web: www.kynomp.gr Mail: kynomp@hol.gr

Δ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Εδρα: Αθήνα
Ταχ.Δ/ση: Φωκίωνος 8 & Ερμού, τκ:10563, Αθήνα
Τηλ: 210 3231212, 210 3232616
Φαξ: 210 3257593
Web: www.dkose.gr Mail: dkose@otenet.gr

Ε' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Εδρα: Ιωάννινα
Ταχ.Δ/ση: Οπλ. Πουτέτση 19, τκ:45332, Ιωάννινα
Τηλ: 26510 22109, 26510 28029
Φαξ: 26510 22189
Web: www.ekoepirus.gr Mail: ekinigom@otenet.gr

ΣΤ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ

Εδρα: Θεσ/νίκη
Ταχ.Δ/ση: Εθνικής Αντιστάσεως 173-175, τκ:55134, Φοίνικας Θεσ/νίκης
Τηλ: 2310 477128 - 29
Φαξ: 2310 473863
Web: www.hunters.gr Mail: hunters@hunters.gr

Ζ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ – ΣΠΟΡΑΔΩΝ

Εδρα: Λάρισα
Ταχ.Δ/ση: Παναγούλη 25, τκ:41223, Λάρισα
Τηλ: 2410 231297
Φαξ: 2410 282982
Web: www.komthes.gr Mail: komthes@otenet.gr

Κυνηγετικοί Σύλλογοι Μακεδονίας - Θράκης

ΣΥΛΛΟΓΟΣ	TAXYΔΡΟΜ. ΔΙΕΥΘ.	ΤΗΛ	FAX
ΑΙΓΙΝΙΟΥ	60300 40 Εκκλησιών 12 Αιγίνιο	23530-23183	23530-23163
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ	59300 Αλ. Παπάγου 42 Αλεξάνδρεια	23330-24357	23330-24357
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	68100 14 ^{ης} Μαΐου 35 Αλεξανδρούπολη	25510-25528	25510-31728
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ ΘΕΣ/ΚΗΣ	56123 Ελευθερίας 5 Θεσσαλονίκη	2310-733466	2310-724999
ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	53200 28 ^{ου} Συντ. Πεζικού 28 Αμύνταιο	23860-23068	23860-23068
ΑΞΙΟΥΠΟΛΗΣ	61400 Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Αξιούπολης, Αξιούπολη Κιλκίς	23430-32515	23433-50617
ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	52200 Μεγ. Αλεξάνδρου 55, Άργος Ορεστικό	24670-43373	24670-43373
ΑΡΙΔΑΙΑΣ	58400 4 ^{ης} Νοεμβρίου 5 Αριδαία	23840-21649	23840-21649
ΑΡΝΑΙΑΣ	63074 Αρναία	23720-22648	23720-22648
ΒΕΛΒΕΝΔΟΥ	50400 Βελβενδός Κοζάνης	24640-31030	24640-31030
ΒΕΡΟΙΑΣ	59100 Περικλέους 2 Βέροια	23310-27495	23310-77495
ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ	58100 Αφ.Παπαϊωάννου 10 Γιαννιτσά	23820-23110	23820-25697
ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑΣ	61300 Γουμένισσα	23430-41874	23430-41874
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	51100 Ελ.Βενιζέλου 7 Γρεβενά	24620-23696	24620-23696
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	51200 Δεσκάτη	24620-32492	24620-32492
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	68300 Κατακουζηνού 59 Διδυμότειχο	25530-22674	25530-22674
ΔΟΞΑΤΟΥ	66300 Δοξάτο	25210-66008	25210-66008
ΔΡΑΜΑΣ	66100 Πάροδος 1 ^{ης} Ιουλίου Δράμα	25210-34461	25210-34461
ΕΔΕΣΣΑΣ	58200 Κων/πόλεως 23 Έδεσσα	23810-22455	23810-22455
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	64100 Μακεδ/μάχων 1 Ελευθερούπολη	25920-22786	25920-22786
ΕΠΑΝΟΜΗΣ	57500 Πλατεία Ι. Μεταξά 1 Επανομή	23920-42450	23920-42450
ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ	57012 Ζαγκλιβέρι Λαγκαδά	23930-32042	23930-32042
ΘΑΣΟΥ	64002 Λιμενάρια Θάσος	25930-52888	25930-52888
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	54631 Αμύντα 7 Θεσ/νίκη	2310-278543	2310-229967
ΚΑΒΑΛΑΣ	65302 Ομονοίας 91 Καβάλα	2510-227452	2510-227452

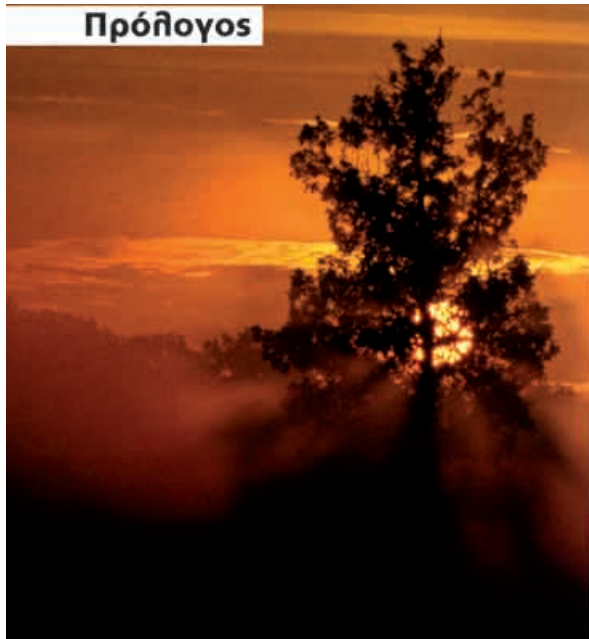
ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	63077 Κασσανδρεία	23740-23397	23740-23397
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	52100 Πλατεία Καραβαγγέλη Καστοριά	24670-29387	24670-29387
ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	60100 Β' πάροδος Ειρήνης 1 Κατερίνη	23510-24877	23510-24877
ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	66033 Βενιζέλου 22 Κ. Νευροκόπι	25230-23006	25230-23006
ΚΑΤΩ ΣΤΑΥΡΟΥ	57014 Κ. Σταυρός	23970-61711	23970-61711
ΚΙΛΚΙΣ	61100 Καλούδη 13, Κιλκίς	23410-28283	23410-28553
ΚΟΖΑΝΗΣ	50100 Αραπίτσας 47 Κοζάνη	24610-30477	24610-30477
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	69100 Παρασίου 12 Κομοτηνή	25310-22885	25310-22885
ΛΑΓΚΑΔΑ	57200 Σταύρου. Μπαρέτη 18 Λαγκαδάς	23940-23083	23940-23083
ΜΑΥΡΟΘΑΛΑΣΣΑΣ	62049 Μαυροθάλασσα	23220-30458	23220-30458
ΜΕΛΙΚΗΣ	59031 Δωδεκανήσου 2 Μελίκη Ημαθίας	23310-81054	23310-81054
ΜΕΤΑΞΑΔΕΣ	68010 Μεταξάδες	25530-51714	25530-51714
Ν. ΖΙΧΝΗΣ	62042 Ν. Ζίχνη	23240-22214	23240-22214
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	63200 Θεσσαλονίκης & Ορφανίδου Ν. Μουδανιά	23730-25892	23730-22377
ΝΑΟΥΣΑΣ	59200 Βύρωνος 19 Νάουσα	23320-28581	23320-28581
ΝΙΓΡΙΤΑΣ	62200 Θέμιδος 1 Νιγρίτα	23220-22709	23220-20269
ΞΑΝΘΗΣ	67100 40 Εκκλησιών 2 Ξάνθη	25410-22846	25410-22846
ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ	68200 Ζαρίφη 65 Ορεστιάδα	25520-29780	25520-81792
ΟΡΜΥΛΙΑΣ	63071 Δημ.Στάδιο Ορμύλια	23710-41904	23710-41904
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	63100 Πολύγυρος	23710-22734	23710-22734
ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ	61200 Πολύκαστρο Κιλκίς	23430-23093	23430-23093
ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	66200 Προσοτσάνη	25220-23380	25220-23380
ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΟΣ	50200 Γράμμιν 32Α Πτολεμαΐδα	24630-28811	24630-28811
ΡΟΔΟΠΟΛΗΣ ΣΕΡΡΩΝ	62053 Ροδόπολη Σερρών	23270-23133	23270-23133
ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	68001 Καμαρνώτισσα Σαμοθράκη	2551041161	
ΣΑΠΩΝ	69300 Μαρινάκη 13 Σάπες	25320-22501	25320-21109
ΣΕΡΒΙΩΝ	50500 3 ^{ης} Σεπτεμβρίου & Κων/νου Κάρπου Σέρβια	24640-22336	24640-22336
ΣΕΡΡΩΝ	62122 Τσαλοπούλου 15 Σέρρες	23210-23310	23210-23310
ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	50300 Μ.Αλεξάνδρου 1 Σιάτιστα	24650-22206	24650-22206

ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟΥ	62300 Βασ. Γεωργίου 26 Σιδηρόκαστρο	23230-22410	23230-22432
ΣΟΥΦΛΙΟΥ	68400 Λέγκα 6 Σουφλί	25540-22525	25540-22525
ΣΟΧΟΥ	57002 Χαρ.Τρικούπη Σοχός	23950-22750	23950-22750
ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	67062 Σταυρούπολη Ξάνθης	25420-22455	25420-22455
ΤΣΟΤΥΛΙΟΥ	50002 Τσοτύλι	24680-31491	24680-31491
ΦΕΡΩΝ	68500 Φέρες	25550-22350	25550-24800
ΦΛΩΡΙΝΗΣ	53100 Α.Ελευθερίας 52 Φλώρινα	23850-28181	23850-28181
ΧΑΛΑΣΤΡΑΣ	57300 Χαλάστρα	2310-792635	2310-792635
ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	64200 Χρυσούπολη Π. Τζιβελειδίδη 7	25910-23098	25910-23098

Οι δράσεις της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος

Πρόλογος

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί εδώ και αιώνες έναν από τους πρωταρχικούς ρόλους του κυνηγού. Η παρουσία του άλλωστε είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ύπαιθρο και τη φύση καθώς είναι ο άμεσος διαχειριστής αυτού του φυσικού πόρου.

« Η συνέκεια και η διατήρηση του κυνηγιού είναι το χειροπιαστό αποτέλεσμα των πολύ συγκεκριμένων, συστηματικών, οργανωμένων, επίπονων και αταλάντευτων προσπαθειών των κυνηγετικών οργανώσεων. »

Παρ' όλα αυτά, πλειάδα φορέων και οργανώσεων που θεωρητικά ασχολούνται με το περιβάλλον, εκφράζουν αντικυνηγετικές απόψεις, και προτείνουν μια περιβαλλοντική διαχείριση όπου το κυνήγι δεν έχει καμιά θέση!

Το αειφόρο κυνήγι όμως αποδεδειγμένα προστατεύει το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα. Ενώ αντίθετα, η απουσία των κυνηγών από τα φυσικά οικοσυστήματα, θα οδηγήσει την ήδη εγκαταλελειμμένη ύπαιθρο να μαραζώσει ολοκληρωτικά, και θα αφήσει την ελληνική φύση στο έλεος των κερδοσκόπων.

Άλλωστε το περιβάλλον δεν σώζεται με ανούσιες μελέτες και δεν αποτελεί ευκαιρία για υψηλές χρηματοδοτήσεις χωρίς κανένα αντίκρισμα! Αυτό που χρειάζεται είναι έργα.... έργα.... έργα.... και μόνο έργα.

« Το αειφόρο κυνήγι προστατεύει το περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα. »

Για αυτούς τους λόγους η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος υλοποιεί ένα σύνολο ερευνητικών προγραμμάτων. Μελετάμε τους θηραματικούς πληθυσμούς της χώρας με την υλοποίηση δυο μεγάλων ερευνητικών προγραμμάτων: το «Αρτεμις I & II» και τη «Φαινολογία της μετανάστευσης των θηρευσιμών πτηνών». Επίσης, διαχειριζόμαστε ορθολογικά το περιβάλλον με το πρόγραμμα της «Βελτίωσης των βιοτόπων», δημιουργώντας καλύτερες συνθήκες για τα ελληνικά θηράματα, και τέλος δημιουργώντας το θεσμό της **Θηροφυλακής**, που αποτελεί την πολυτιμότερη συνεισφορά του έλληνα κυνηγού για την προστασία του περιβάλλοντος.

Το Πρόγραμμα «ARTEMIS»

Είναι παγκοσμίως γνωστό, ότι η γνώση της κατάστασης των θηραματικών πληθυσμών, είναι ο δρόμος που οδηγεί στο σωστό κυνήγι το οποίο ταυτόχρονα προστατεύει το περιβάλλον.

Δυστυχώς, όμως, από πλευράς Πολιτείας στην Ελλάδα διαπιστώνεται παντελής έλλειψη επιστημονικών στοιχείων, και καμία σχετική γνώση που να αφορά τους πληθυσμούς των θηρευσιμών ειδών. Ταυτόχρονα, διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις στη χώρα, στηρίζόμενες μόνο σε συναισθηματικές και ατεκμηρίωτες γνώμες, προβάλλουν διάφορα μη επιστημονικά αβόητα στοιχεία και ζητούν βήση αυτών τη μείωση της κυνηγετικής δραστηριότητας.

Αγανακτισμένοι λοιπόν αναρωτιόμαστε πώς είναι δυνα-

« Η καταγραφή της κυνηγετικής κάρπωσης με το «ARTEMIS» έχει θεωρηθεί σε πανευρωπαϊκά συνέδρια θηραματολόγων ως η πιο αξιόπιστη πηγή που εξηγεί τις τάσεις των θηραματικών πληθυσμών. »

τόν γνωστές Μ.Κ.Ο. να μιλάνε είτε για μείωση της άσκησης της θήρας στην Ελλάδα είτε για διαχείριση των θηραμάτων μας; Ειδικά όταν στο παρελθόν έχουν παρουσιάσει λανθασμένα στοιχεία για θηραματικούς πληθυσμούς, και αναγκάστηκαν να απολογηθούν δημοσίως;

Η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος (Κ.Σ.Ε.) απαντώντας σ' αυτή την καθαρά αντικυνηγετική αντιμετώπιση, έχει αναθέσει από το 1995 σε ομάδα ειδικών επιστημόνων την υλοποίηση του μοναδικού ερευνητικού προγράμματος σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια με αντικείμενο το αειφόρο κυνήγι, το «ARTEMIS».

Το πρόγραμμα βασίζεται στην καταγραφή της κυνηγετικής κάρπωσης, και ονομάστηκε «ARTEMIS» προς τιμήν της κυνηγετικής θεάς και προστάτιδας του κυνηγιού. **Υλοποιείται για 16 συναπτά έτη, σε συνεργασία με τους κυνηγούς μας.** Σκοπός του προγράμματος είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων που αφορούν την κατάσταση των πληθυσμών των θηρευσιμών ειδών στη χώρα.

Η πιο ολοκληρωμένη επιστημονική γνώση για τη θήρα στην Ελλάδα, παράγεται από τους κυνηγούς! Η καταγραφή αυτής της κυνηγετικής κάρπωσης με το «ARTEMIS» έχει θεωρηθεί σε πανευρωπαϊκά συνέδρια θηραματολόγων ως η πιο αξιόπιστη πηγή που εξηγεί τις τάσεις των θηραματικών πληθυσμών.

Συμπεράσματα του ARTEMIS

Η πιο πρόσφατη παρουσίαση των συμπερασμάτων του «ARTEMIS» έλαβε χώρα σε επιστημονική ημερίδα που διοργανώθηκε στην Αθήνα στις 11 Ιουνίου 2010. Τα πιο σημαντικά συμπεράσματα είναι τα εξής:

- Για κανένα θηραματικό είδος της χώρας δεν υφίσταται κίνδυνος του πληθυσμού του. Συνεπώς κανείς δεν μπορεί να ζητήσει μείωση της κυνηγετικής δραστηριότητας λόγω μείωσης του πληθυσμού.
- Αντιθέτως, πληθυσμοί συγκεκριμένων ειδών παρουσιάζουν αύξηση την τελευταία δεκαετία, όπως ο αγριόκορος. Η διαπίστωση αυτή οδηγεί στην πολιτεία να αυξήσει το όριο κάρπωσης του είδους.
- Πληθυσμοί συγκεκριμένων ειδών παρουσιάζουν σταθερότητα την τελευταία δεκαετία, όπως ο λαγός, το ορνίθι, και το τρυγόνι.

- Ο ελληνικός κυνήγις δείχνει μεγαλύτερη προτίμηση σε θηράματα όπως η μπέκατσα, ο λαγός, ο αγριόκορος, οι κυκλίδες και το ορνίθι.
- Τα θηρεύσιμα είδη στη χώρα μπορούν να εξακολουθήσουν να είναι αντικείμενο κυνηγετικής δραστηριότητας, χωρίς κανένα πρόβλημα.
- Δημιουργείται ακριβής γνώση της κυνηγετικής πίεσης στις διάφορες κυνηγετικές περιφέρειες της χώρας.
- Τα συνδυαστικά συμπεράσματα της κάρπωσης συμπληρώνουν τη γνώση για τη μετανάστευση των θηρευσιμών ειδών.
- Οι όσες της μετανάστευσης των θηρευσιμών ειδών στην Ελλάδα επιβεβαιώνονται μέσω της καταγραφής της κάρπωσης.
- Οι διακυμάνσεις των πληθυσμών των θηρευσιμών ειδών συνδυάζονται με αίτια όπως οι κλιματικές αλλαγές.
- Η αντιστοίχηση των αυξομειώσεων των πληθυσμών των θηραματικών ειδών και της κάρπωσης τους, είναι η απόδειξη της αξιοπιστίας των δεκτικών τάσεων των πληθυσμών που προκύπτουν μέσω του «ARTEMIS».

Το «ARTEMIS» μελετάει ταυτόχρονα την ηλικία και το φύλο των θηρευθέντων ειδών. Συνδυάζοντας αυτά τα αποτελέσματα με τις πιο πρόσφατες βιολογικές αναφορές καταλήγουμε σε συμπεράσματα για την βιωσιμότητα και την ευρωστία των πληθυσμών στη χώρα. Από τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα οι πληθυσμοί των θηραματικών ειδών στην Ελλάδα βρίσκονται σε καλή κατάσταση, και μπορούν να αναπαράγονται δίχως κανένα πρόβλημα επιπλέον της συνέχισης της αειφορικής κάρπωσης τους.

Τα αποτελέσματα του «ARTEMIS» χρησιμοποιούνται στις προτάσεις της Κ.Σ.Ε. για την έκδοση της ετήσιας ρυθμιστικής απόφασης για τη θήρα, καθώς είναι η μοναδική αξιόπιστη και επιστημονική πηγή στη χώρα που αφορά τους θηραματικούς πληθυσμούς. Είναι το βασικό εργαλείο για μια ορθολογική διαχείριση αυτού του ανανέωσιμου φυσικού πόρου με επιστημονικό σχεδιασμό.

Για αυτό το λόγο ο κάθε κυνήγος οφείλει να συμπληρώνει το ερωτηματολόγιο του «ARTEMIS» καθώς αποτελεί το μεγαλύτερο «όπλο» στα χέρια του κυνηγετικού κόσμου, για τη θωράκιση και συνέχιση της κυνηγετικής δραστηριότητας. Η υποχρέωσή του αυτή είναι επιτακτική κυρίως στη σημαντική ιδιαίτερα δύσκολη για το κυνήγι περίοδο στη χώρα μας.

Πρόγραμμα «Φαινολογία της μετανάστευσης των πτηνών στην Ελλάδα»

Έχουμε πάντοτε σαν στόχο να κυνηγάμε μέσα σε αυστηρά πλαίσια που προστατεύουν το θήραμα και εξασφαλίζουν τη συνεχή ύπαρξη του (αειφορία του θηράματος).

Αυτό εξασφαλίζεται μόνο με την επιστημονική, επομένως αντικειμενική γνώση της φύσης και του περιβάλλοντος, όχι με δήθεν στοιχεία και δήθεν συμπεράσματα που χρησιμοποιούν οι αντικυνηγοί (οι γνωστές Μ.Κ.Ο.) για να σταματήσουν το κυνήγι.

Για να καθαριστούν οι ημερομηνίες έναρξης και λήξης των κυνηγετικών περιόδων χρειάζεται η ακριβής γνώση του πότε μεταναστεύουν τα θηράματα, χρειάζεται δηλαδή η «Φαινολογία της μετανάστευσης των πτηνών».

Ξεκινήσαμε το 2005 ένα από τα μεγαλύτερα και πληρέστερα προγράμματα στην Ευρώπη, τη «Φαινολογία της μετανάστευσης των πτηνών στην Ελλάδα».

Καθορίζεται πλέον με αξιόπιστα στοιχεία η περίοδος του κυνηγιού στη χώρα μας και δίνεται τέλος στις αβέβαιες, μη τεκμηριωμένες και αμφίβολης ποιότητας εκτιμήσεις. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται αποκλειστικά και μόνο από τους κυνηγούς χωρίς τις γνωστές πλουσιοπάροκες αμοιβές που διακατεύει το

«Οι κυνηγετικές οργανώσεις της Ελλάδας παίρνουν την επιστημονική τεκμηρίωση της κυνηγετικής δραστηριότητας στα χέρια τους, γιατί το κυνήγι πρέπει να στηρίζεται σε μελέτες, έρευνες και στοιχεία.»

τέτοιο εύρος παρατηρήσεων, σε τόσα πολλά και διαφορετικά σημεία παρατηρήσεων σε τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα!

Πράγματι, συγκρίνοντας το παραπάνω τεράστιο δίκτυο με εκείνο που έχει χρησιμοποιηθεί σε άλλες συναφείς μελέτες και προγράμματα, είναι πασιφανές ότι αυτά παρουσιάζουν εξαιρετικά μικρό αριθμό παρατηρητών και επίσης εξαιρετικά μικρό αριθμό υγροτόπων, με αποτέλεσμα να καταλήγουν σε γενικά και αόριστα συμπεράσματα ελάχιστα επιστημονικής αξιολογίας.

Εν αντιθέσει, η αξιοπιστία του δικού μας προγράμματος αποδεικνύεται μεταξύ των άλλων και από το γεγονός ότι πολλά συμπεράσματα μας συμπίπτουν με τον επίσημο κατάλογο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (πίνακες ORNIS). Παράδειγμα το Σφυρικτάρι (Anas penelope), το Κίρκιρι (Anas crecca), η Πρασινokέφαλη (Anas platyrhynchos), η Σαρσέλα εαρινή (Anas querquedula), η Κυνηγόπαπια (Aythya ferina) και η Καληνιάνα (Vanellus vanellus).

Για πληρέστερη κατανόηση θα αναφέρουμε συνοπτικά τις μελέτες για δύο θηράματα, το ιδιαίτερα αγαπητό θήραμα στη χώρα μας που είναι η **μπεκάτσα** (Scolopax rusticola) και την **ταϊχλα**.

- Όσον αφορά την **μπεκάτσα**, χρησιμοποιούμε:
 - 27 εκπαιδευμένους παρατηρητές
 - 3 παρατηρήσεις κάθε μήνα από κάθε παρατηρητή (μία φορά κάθε δεκαήμερο του μήνα)
 - επί 4½ μήνες το χρόνο (από το 2ο δεκαήμερο του Οκτωβρίου έως το τέλος του Νοεμβρίου κάθε έτους και από την 1η Ιανουαρίου έως την 31η Μαρτίου του επόμενου έτους)
 - διαθέτουμε 378 παρατηρήσεις, με τη χρήση κυνηγετικών σκύλων που καλύπτουν όλους τους τύπους βιοτόπων

Όσον αφορά δε τη μελέτη μετανάστευσης της ταϊχλας, παράλληλα με τις παραπάνω παρατηρήσεις, χρησιμοποιούμε υψηλής τεχνολογίας οπτικοακουστικό εξοπλισμό (δίκτυο βιοσκουστικών σταθμών (ONFSH 2004)) που εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Οι σταθμοί είναι εγκατεστημένοι πάνω στους βασικούς γνωστούς διαδρόμους μετανάστευσης στην Ελλάδα καταγράφοντας κατά τη διάρκεια της νύκτας τα νυκτερινά καλέσματα κατά τη διάρκεια 4 ωρών (23:00-3:00), κάθε βράδυ, από τον Ιανουάριο έως τα τέλη Μαρτίου. Οι κασέτες καταγραφών των φωνών των ειδών αυτών αποστέλλονται σε εξειδικευμένο εργαστήριο στη Νότιο Γαλλία όπου γίνεται η απομαγνητοφώνησή τους και καταγράφονται τα συμπεράσματα.

Οι προαναφερθείσες μελέτες για την μπεκάτσα και την ταϊχλα αποδεικνύουν περίτρανα ότι:

- Η έναρξη της μετανάστευσης για επιστροφή και αναπαραγωγή της **μπεκάτσας** πραγματοποιείται τον **Μάρτιο** και
- το κυνήγι της **ταϊχλας** το **Φεβρουάριο** εντάσσεται απόλυτα στους σχετικούς με τη μετανάστευση όρους που επιβάλλει η επιστήμη και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Παρόμοιες μελέτες υπάρχουν για όλα τα είδη και από τα συμπεράσματα που προκύπτουν καταδεικνύεται το γεγονός ότι η ισχύουσα κυνηγετική περίοδος είναι η επιστημονικά απόλυτα ενδεδειγμένη και σύμφωνη με την Ε.Ε.

Είναι επομένως ξεκάθαρο ότι η αξιοπιστία και η πληρότητα του προγράμματος «Φαινολογία της μετανάστευσης των πτηνών στην Ελλάδα», θωρακίζει τις Κυνηγετικές Οργανώσεις και τους Έλληνες κυνηγούς με επιστημονικά στοιχεία που ποτέ δεν υπήρχαν στην Ελλάδα, προκειμένου να μην μπορούν πλέον να αμφισβητηθούν ούτε τα είδη που θηρεύονται, ούτε οι κυνηγετικές περιόδους. Τα αποτελέσματα της χρησιμοποιούνται για να αιτιολογηθούν επιστημονικά πλήρως οι προτάσεις που καταθέτει η Κ.Σ.Ε για την έκδοση της ετήσιας ρυθμιστικής απόφασης για τη θήρα στην Ελλάδα.

Δρώντας με ταυτόσημες μεθόδους με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, οι κυνηγετικές οργανώσεις έχουν **αξιοπιστα επιστημονικά αποτελέσματα για το χρόνο μετανάστευσης των πτηνών** σε αντίθεση με τις **αβέβαιες και αμφίβολης ποιότητας εκτιμήσεις**, που δίνονται συνήθως από **περιοριστικούς φυσιολόγους - παρατηρητές** και οργανώσεις με αντικυνηγετικές, κατά βάση, κατευθύνσεις.

Το πρόγραμμα «Βελτίωση Βιοτόπων»

Μία από τις σημαντικότερες απώλειες εξαιτίας της ανθρώπινης παρεμβατικότητας στη φύση τα τελευταία 50 χρόνια, είναι η μεγάλη υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων. Αυτό έχει ασφαλώς μεγάλη επίπτωση και στους βιότοπους των θηραμάτων.

Οι κυριότεροι λόγοι που σχετίζονται άμεσα με την υποβάθμιση των βιοτόπων και την απώλεια της βιοποικιλότητας, είναι η κατάρτιση των ενδιστημάτων, η μη αειφορική άσκηση των παραγωγικών δραστηριοτήτων όπως η γεωργία, η κλιματική αλλαγή, η ρύπανση του εδάφους, νερού και της ατμόσφαιρας, και η εισβολή χωροκατακτητικών ξενικών ειδών.

Ο κυνηγός ως καρνητός της φύσης και συνεπώς ως άμεσος διαχειριστής αυτού του φυσικού πόρου, είναι ο κατεχρήν ενδιαφερόμενος για την αναστροφή αυτού του φαινομένου.

Η βελτίωση βιοτόπων αποτελεί μία από τις σημαντικότερες δράσεις της ΚΣΕ, καθώς μαζί με την προστασία των φυσικών οικοτόπων αποτελεί τον πυρήνα των δύο σημαντικότερων Ευρωπαϊκών Οδηγιών, τόσο της Οδηγίας για τα Πτηνά (79/409) όπως και της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43).

Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες περιβαλλοντικές οργανώσεις στη χώρα οι οποίες παραμένουν στη θεωρία και την απραξία, η **Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος (Κ.Σ.Ε.) είναι η μοναδική οργάνωση** η οποία **με ίδιους πόρους και όχι με κρατική επιχορήγηση, υλοποιεί** οργανωμένα από το 2005 πρόγραμμα βελτίωσης βιοτόπων, σε ολόκληρη την ελληνική επικράτεια.

Σκοπός των έργων και των παρεμβάσεων στους βιότοπους είναι οι εξής:

- εντοπισμός και περιορισμός παραγόντων (π.χ. περιορισμένη διαθέσιμη τροφή, ελάχιστη αποθήματα νερού κ.α.) που δυσχεραίνουν τη διαβίωση και ανάπτυξη ενός θηραματικού πληθυσμού σ' έναν βιότοπο, και
- δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών, σ' έναν βιότοπο, έτσι ώστε να μπορέσει να δεχτεί και να συστηρήσει έναν αριθμό απελευθερωμένων θηραμάτων.

Στην υλοποίηση των ετήσιων δράσεων για τη βελτίωση βιοτόπων συμμετέχουν θηροφύλακες των Κυνηγετικών οργανώσεων αλλά και εθελοντές κυνηγοί. Την καθοδήγηση και εποπτεία των εργασιών στο βιότοπο αναλαμβάνουν οι εξειδικευμένοι επιστημονικοί συνεργάτες των κυνηγετικών οργανώσεων.

Οι πιο σημαντικές επεμβάσεις που υλοποιούνται είναι οι εξής:

- Σπορές
- Εγκατάσταση φυσικών φρακτών

- Φύτευση καρποφόρων δέντρων
- Αναδασώσεις
- Εγκατάσταση ποτιστρών
- Καλλιέργεια πηγών
- Εκτροφή και απελευθέρωση ενδημικών θηραμάτων.

Επί παραδείγματι, στην Ελλάδα μόνο το 2009 έγιναν σπορές σε 9.217,3 στρέμματα.

Πολλές γνωστές ΜΚΟ στην Ελλάδα βέβαια, προτείνουν προστασία συγκεκριμένων ειδών κατακρίνοντας μάλιστα ατεκμηρίωτα το κυνήγι, χωρίς να συμπεριλαμβάνουν καθόλου στις προτάσεις τους την παραμικρή δράση που να αφορά το βιότοπο! Η ΚΣΕ, με επιστημονικό προσωπικό, μελέτες και τεχνολογία, κάνει έργα για τη βελτίωση των βιοτόπων στην ύπαιθρο, σύμφωνα με αυστηρές προδιαγραφές όπως επίσης σύμφωνα και με τις επιταγές των Ευρωπαϊκών Οδηγιών.

Τέλος, πρέπει να καταστεί σαφές ότι το μέλλον του κυνηγιού στην Ελλάδα δεν μπορεί να βασίζεται και να εξαρτάται, στο βαθμό που ισχύει σήμερα, στα αποδημητικά θηράματα. Τα ελληνικά θηραματικά είδη πρέπει να καταλάβουν μεγαλύτερο μέρος της κυνηγετικής προσπάθειας, ώστε να απαγκιστρωθεί ο έλληνας κυνηγός από τα μεταναστευτικά θηράματα. Η ΚΣΕ με το πρόγραμμα βελτίωσης βιοτόπων, λειτουργεί με πράξεις και προς αυτή την κατεύθυνση. Το ενδημικό θήραμα είναι το παρόν και το μέλλον του κυνηγιού.

«Το κυνήγι δεν αποτελεί πρόβλημα για το περιβάλλον, αλλά μέρος της λύσης του προβλήματος»

Θηροφυλακή Κυνηγετικών Οργανώσεων

Ενώ η θηροφύλαξη αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα για την προστασία της άγριας πανίδας που εντάσσεται στη φυσική μας κληρονομιά, και την ανάπτυξη της βιοποικιλότητας, όλοι γνωρίζουμε ότι η θηροφύλαξη από τους δασοφύλακες ή θηροφύλακες του Δημοσίου είναι σχεδόν ανύπαρκτη!

Αυτή την ανυπαρξία της θηροφύλαξης από το Κράτος χρησιμοποίησαν όλοι εκείνοι (υπηρεσίες και Μ.Κ.Ο.) που θέλουν να σταματήσουν το κυνήγι στη χώρα μας. Απέναντι σε όλους αυτούς και απέναντι στη διαπιστωθείσα απουσία θηροφύλαξης από το Δημόσιο, με την παράλληλη ανάγκη εξασφάλισης

« Ο μεγαλύτερος εχθρός του κυνηγού είναι ο λαθροθήρας »

Σχέση ελέγχων-μηνύσεων θηροφυλακής από το 2000 έως το 2009

της προστασίας του περιβάλλοντος οι Κυνηγετικές μας Οργανώσεις απάντησαν αποτελεσματικά με την **πρόσληψη και λειτουργία** των ιδιωτικών φυλάκων θήρας.

Για μια ακόμη φορά οι κυνηγοί ήρθαν όχι για να εμποδίσουν, αλλά για βοηθήσουν το όποιο έργο του κράτους, με καθ' όλα νόμιμες ενέργειες, με δικούς τους πόρους και δαπάνες για να συμπληρώσουμε το κενό των Δασικών υπηρεσιών!

Η παρουσία της Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής στην ύπαιθρο επιτελεί πέρα από καταστατικό και ένα πολύ σοβαρό προληπτικό έργο κατά της λαθροθηρίας, όπως αποδεικνύεται και από την μείωση των παραβάσεων παρά την αύξηση των ελέγχων.

Το έργο της Θηροφυλακής είναι ποικίλο:

- Προλαμβάνει και καταστέλλει τη λαθροθηρία εφαρμόζοντας τους νόμους που δίδουν τη θηρευτική δραστηριότητα.
- Συνδράμει ενεργά στην υλοποίηση των φιλοσοφικών έργων και των έργων βελτίωσης βιοτόπων καθώς και στην υλοποίηση των επιστημονικών προγραμμάτων που εκπονεί η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος και οι Κυνηγετικές Οργανώσεις
- Υποστηρίζει εθελοντικά την πολιτεία κατά την εκδήλωση άσχημων καιρικών φαινομένων, θεομηνιών, πυρκαγιών, πυροπροστασίας κ.λπ.

Οι θηροφύλακες λειτουργούν σύμφωνα με το αρθρ.267 § 3 του 86/69 το οποίο τους δίνει τις ίδιες αρμοδιότητες με εκείνες των δασοφυλάκων του Δημοσίου. Να τονίσουμε ιδιαίτερα ότι η τελευταία **Γνωμοδότηση 6 με αριθ. Πρωτ. 5128/10** της 3-03-2011 του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, ορίζει με τρόπο σαφή ότι οι θηροφύλακες των Κυνηγετικών Οργανώσεων «...**ασκούν πλήρως όλα τα δικαιώματα και τα καθήκοντα που αναφέρονται στο Δασικό Κώδικα και στους μεταγενέστερους μεταρρυθμιστικούς αυτούς νόμους για δασικούς υπαλλήλους και έχουν ως αντικείμενο την τήρηση και εφαρμογή των διατάξεων περί θήρας, περιβαλλόμενοι για το σκοπό αυτό με την ιδιότητα του ειδικού προσακρητικού υπαλλήλου.**»

Στα εννέα χρόνια λειτουργίας της Θηροφυλακής έχουν πραγματοποιηθεί **831.016** έλεγχοι και έχουν διαπιστωθεί **15.132** παραβάσεις του Δασικού Κώδικα, για τις οποίες τηρήθηκαν όλες οι διαδικασίες (μηνύσεις - κατασχέσεις παρανομών μέ-

σων κ.τ.λ.) που προβλέπονται από το Νόμο. Αποδεικνύεται περήφανα σε όλους ότι η προστασία του Περιβάλλοντος, με έργα όχι με λόγια, είναι έργο των κυνηγών μέσω των Κυνηγετικών Οργανώσεων.

Όσοι επιθυμούν τη διάλυση της Θηροφυλακής μας πήραν την απάντησή τους καλούμε εθνικογεννητικά (δημόσιες υπηρεσίες και φορείς) την προστασία του περιβάλλοντος να διευκολύνουν και όχι να δυσχεραίνουν το έργο μας!

Η Θηροφυλακή μας αποτελεί την αιχμή του δόρατος των Κυνηγετικών Οργανώσεων και των κυνηγών, που θέλουν να διαχωρίσουν τη θέση τους από κάθε λογής παράνομους οπλοφόρους.

Οι θηροφύλακες πέραν της ειδικής εμπειρίας και κατάρτισης σε περιβαλλοντικά θέματα, **εκπαιδεύονται συνεχώς** σε ειδικά σεμινάρια, με αποτέλεσμα να φέρουν σε πέρας έναν πολυδιάστατο και πολυεπιστημονικό ρόλο προστασίας και αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος.

Η Θηροφυλακή επαγρυπνά, προλαμβάνει και προστατεύει το περιβάλλον και θα συνεχίσει είτε μόνη της, είτε σε συνεργασία με όλους τους αρμόδιους φορείς, το τεράστιο έργο της.

Όλα αυτά οι Θηροφύλακες μας τα πραγματοποιούν **θέτοντας σε κίνδυνο την ίδια τους τη ζωή!** Όλοι μας, όλη η κοινωνία, οφείλουμε ευχαριστίες και ένα μεγάλο μπράβο για το έργο τους.

« 24 ώρες το 24ώρο στην ύπαιθρο. Μόνο εμείς!!! »

